Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 12	Łódź, Czwartek 14 stycznia 1932 r.	צענטער יאהרגאנג	לאדז, דאנערשטאג, ו' שבט תרצ"ב	№ 12

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אורטייל אין בריסקער פראצעס

פון 1 א האלב ביז 3 יאהר טורמע. – איינער איז בעפרייט

אלע בעשולדיגטע דערווייל אויף דער פריי

ווארשא, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) ערב דעם ארויסטראגען דעם אורטייל איז דער געריכטס־זאל געווען איבערפולט מיט פובליקום.

פאר'ן בנין פון געריכט זענען אוועקגעשטעלט געווארען א סך פאליציי־פאסטענס פון פוסגייער און רייטער.

12 מיט 10 מינוטען איז דער טריבונאל אריין אין זאל, און ביי א געשפאנטער אויפמערקזאמקייט מצד'ן פובליקום איז דער פארזיצער, וויצע־פרעזעס הערמאנאווסקי צוגעטראטען צום איבערלייענען דעם אורטייל.

די בעשולדיגטע זענען בעפרייט געווארען פון דעם פאריגעווארפענעם פערברעכען לויט'ן ארטיקעל 101 פון שטראף־קאדעקס, און ווייל'ען עס ווערט געראדט ווענען צוגרייטען א פערשווערונג, און אנשטאט דעם זענען אלע, מיט'ן אויסנאהם פון אדאלף סאוויצקי פער'משפט געווארען לויט'ן ארטיקעל 102, טייל 1 פון שטראף־קאדעקס אין שייכות מיט'ן ארט. 100, טייל 3 פון שטראף־קאדעקס.

אזוי־ווי זענען פעראורטיילט געווארען: ווינצענטי וויטאס אויף אנדערטהאלבען יאהר טורמע.

קאזשימיעזש באגינסקי — אויף 2 יאהר טורמע.

הערמאן ליבערמאן, נארבערט בארליצקי, וולאדיסלאוו קיערניק — צו דריטהאלבען יאהר טורמע.

מיעטשיסלאוו מאסטעק, סטאניסלאוו דיובוא, אדאם פראגיער, אדאם טשאלקאש און יוזעף פוטעק — צו 3 יאהר טורמע.

די אלע טורמע־שטראפען, וואס פארגייטען אויסבעסערונגס־הויז, זענען אויטאמאטיש פערבונדען מיט'ן פערלירען די רעכט, וואס וואלט געקאנט רעאליזירט ווערען ערשט נאכ'ן אריינגעהן כח'ם פסק־דין אין קראפט.

* * *

די דאזיגע ידיעה האבען מיר נעכטען, האלב 1 א זייגער — די ערשטע אין לאדז — איבערגעגעבען אין דער עפענטליכקייט דורך א ספעציעלער עקסטרא־אויסגאבע פונ'ם „נייעם פאלקסבלאט“.

די עקסטרא־אויסגאבע פון אונזער צייטונג, וואס איז ערשינען אין עטליכע צעהנדליג טויזנד

משך פון 3 טאג קאנען זיי אריינטראגען אנ'אפעלאציע־אנקלאגע.

די פערטיידיגער פון אלע בעשולדיגטע שטייען אויף, און אין נאמען פון זייערע בעפולמעכטיגער זאגען זיי אן, אז זיי וועלען אנגעבען אנ'אפעלאציע. גלייכצייטיג בעטען זיי אנצעווענדען אויף ווייטער דעם זעלבען פערזיכערונגס־מיטעל, ד. ה. איבער־

דערנאך האט דער אדוו. שמיאראווסקי געבעטען צוצולייגען צו די אקטען די מאטיוון פונ'ם אורטייל, וואס זענען אדורכגעלייענט געווארען דורכ'ן פארזיצער, און צו איבער־געבען זיי תיכף די פערטיידיגער, כדי זיי זאלען זיך מיט זיי בעקענען.

דאס געריכט האט בעשלאסען די דאזיגע בקשה נאכצוגעבען.

* * *

איז די מאטיוון פון אורטייל

ווערט צ. א. געזאגט:

דאס געריכט האלט פאר דערוויזען, אז די אנגעקלאגטע האבען געשטרעבט אראפצוווארפען די רעגירונג מיט געוואלד.

דאס, וואס זיי האבען דערביי געגלויבט אין דער גערעכטיגקייט פון זייער האנדלונג, קאן נישט דינען אלס פערענטפערונג פאר זייערע מעשים.

דערנאך פעררופען זיך די מאטיוון אויף'ן קראקאווער קאנגרעס פון „צענטראלעוו“, אויף וועלכען מ'האט געהאלטען העקדרעדעס.

דער קאנגרעס האט זיך דערלויבט צו דערקלערען זיך פאר א מלוכה־טריבונאל און צו משפט'ן דעם מלוכה־פרעזידענט.

דערנאך רעדען ארום די מאטיוון די „צענטראלעוו“ - דעמאנסטראציעס, אין 14. סעפטעמבער 1930. אומעטום האבען זיי געטראגען א בולטער אויפהעצערישען כאראקטער, און דערייבער איז דערגאנגען צו די בלוטיגע געשעהענישען, ווי דאס איז געווען איז ווארשא און אין טארן.

דערנאך פעררופען זיך די מאטיוון אויף די עדות, אפילו מצד דער פערטיידיגונג, פון וועלכענס רייד עס איז צו זעהן, אז די פ.פ.ס. האט געוועהר, און אין ווארשא האט מען געשאסען אויף דער פאליציי.

גראנדיעזע

טורן־און ספארט־א'מפרעזע

זעה 3־טע זייט

עקזעמפלארען איז מאמענטאל צוכאפט געווארען.

* * *

ווארשא, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער ריכטער סטאניסלאוו לעשטשינסקי האט אריינגעטראגען א וואטום־סעפאראטום וועגען א בעפרייאונגס־אורטייל פאר אלע בעשולדיגטע.

* * *

דער ארטיקעל 102, וואס איז אנגעווענדעט געווארען וועגען די בעשולדיגטע, לויטעט:

„שולדיגע אינ'ם אנטייל ביי א פערשווערונג, וואס האט דעם ציל אויסצופיהרען א פערברעכען, וועלכער ווערט פארגעזעהען אין ארט. 100, ווערט בעשטראפט“.

דער ארטיקעל 100, טייל 3 לויטעט:

„אויב דער ציל פון דער פערשווערונג איז געווען צו דערווייטערען מיט איבערמאכט די מיטגלידער פון דער אמטירענדער רעגירונג, און דאס פערטרעטען זיי מיט אנדערע פערזאנען, אהן דער ענדערונג פונ'ם פרינציפיעלען מלוכה־רעזשים אין פוילען, דארפען פערשפארט ווערען אין שווערער טורמע אויף דער צייט פון 10—15 יאהר.

* * *

ווארשא, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) נאכ'ן איבערלייענען די מאטיוון האט דער פארזיצער אינפארמירט די בעשולדיגטע, אז איך

צולאזען די בעשולדיגטע אויף דער פריי, אויף קויציע.

דער פראקוראר ראוזע האט אויך אנגעזאגט, אז ער וועט אריינטראגען אנ'אפעלאציע־אנקלאגע, און האט מסכים געווען אויפ'ן איבערלאזען די בעשולדיגטע אויף דער פריי פאר דער ביז־איצטיגער קויציע.

דאס געריכט האט בעשלאסען איבערצולאזען די בעשולדיגטע אויף דער פריי.

בית הכנסת
„אהל יעקב“
גדאנסקא 18.
מחר, בליל התקדש השבת, פ' בא, בין קבלת שבת ותפלת ערבית ישא נאום הסופר הנודע
מר ש. ימואלי (פ. מיליי־קובסקי)
על הנושא: הנוער וקדשי האומה
מתפללי בית הכנסת, הנוער ותלמידי ביהס"פ מתבקשים לבוא.
290

אויפפאדערונג!
דערמיט פאדער איך אויף די פערוואלטונג פון דער געזעלש. „ארט“ מיט'ן פרעזעס פון דעם וועבעריי־קאאפעראטיוו צו א דין־תורה אדער שידס געריכט וועגען דעם סכסוך, וואס שלעפט זיך שוין דאס צווייטע יאהר. איך גיב זיי דאס רעכט אויסצוזוכען זיך אנ'ארט, וואו ס'זאל פארקומען, אין נעגאטיוועל נעהם איך אראב פון מיר די פעראנטווארטליכקייט פאר די ווייטערדיגע פאלגען.
מיט אכטונג יואל צירלעוויטש
אלעקסאנדראווסקא 28
296

פראטעסט־רעזאלוציע
צוליב די געשעהענישען, וואס זענען פארגעקומען מאנטאג ביינאכט מיט אונזער א מיטגליד, וועלכער האט אויסגעפיהרט א פעראיינס־בעשלוס צו פערהיטען זיין אייגענע ברויט־פראגע, איז ער מערדעריש געשלאגען געווארען פון דעם קאנפעקציאנער יאסעל וואקס, נאוואמיעסקא 20, בעשליסט די פערזאמלונג פון 13/1 אלס פראטעסט אפצושטעלען די ארבייט פון אלע לאדזער מאגאזין־שניידער־מייסטער אויף 3 טאג, ד. ה. דאנערשטאג, פרייטאג זונטאג. מיט אכטונג די פערזאמלונג
פון קאנפעקציע מאגאזין־שניידער־פאריין אין לאדז, פילסודסקיעגא 12

„לינת הצדק“. לאדז, זיגעל־נאח 17.
פיזיקאלישטעראפישער קאבינעט
איז טעטיג טעגליך פון 11—1 מיטאג און פון 4 ביז 6 אוונט געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון א דאקטאר־ספעציאליסט
היידראָ־לאמפ, דיאטערמיע, סאלוקס, עלעקטרישע בעדער.
273

בעקאנטמאכונג.
מיר מאכען בעקאנט די מיטגלידער פון „נעציוויטענע היילפס־פעראיין פאר חתנים און כלות, לאדז, אז דער פעראיין געפינט זיך נישט מעהר זשעלאנא 26, אדער גרינער מארק 1 זייט דעם 27/XII–1931, נאר ביים ה' פרעזעס
יאסעל ערליך, שרודמיעסקא 19
און מיר אונטערשרייבענע זענען נישט מעהר פעראנטווארטליך פאר די ווייטערדיגע פאלגען.
מיט דרך ארץ
מענדל הימעלפארב, יחיאל פינטשעווסקי, ישראל קארמיאל, ברוך פיינסקע.
262

דעם 13־טן יאנואר 1932 איז נאך לאנגע שווערע ליידען אין ווארשא געשטארבען מיין ליבער מאן, אונזער טייערער פאטער, שווינערפאטער און גרויספאטער
נ. ע. יעקב פיטלאוויטש
(הויזבעזיצער פון דער שטאט לאדז)
אין עלטער פון 63 יאהר
די לויה וועט פארקומען מארגען, פרייטאג, דעם 15 יאנואר (ז' שבט תרצ"ב) פונקט 12 א זייגער בייטאג פון טהרה־הויז אויפ'ן יודישען בית־החיים. וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער די אין טיפען טרויער
פערבליבענע משפחה.

נאך קורצע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 53 יאהר מיין הייסגעליבטער מאן, אונזער טייערער פאטער, שוויגערפאטער, גרויספאטער און ברודער
נ"ע הערש לייב גרינשפאן
די לויה קומט פאר היינט, דאנערשטאג, ד. 14 יאנואר 1932, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער הויז, פאמארסקא 18, וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע פאמיליע.
300

כעמיש־באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
פון מאגיסטער
ב. שאץ
פיעטריקאווער 37
פראנט, 2 שטאק.
אנאליזען פון קאל, אורין, לייכעץ און אנד.
מעסיגע פרייזען.

דריי אמטען פון לאוואל'ן

ער זאל ווערען פרעמיער, אינערן-מיניסטער און אויסערן-מיניסטער

פ א ר י ז, 13 (ספ. טעל.) לאוואל, דער געוועזענער פרעמיער וועט אין נייעם קאבינעט ווערען צוריק פרעמיער, אינערן-מיניסטער און אויסערן-מיניסטער.

זיצונג פון דער סיים-קאמיסיע פאר אויסערן-ענינים

וו א ר ש אַ, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער סיים-קאָמיסיע פאר אויסערן-ענינים, אונטערן פארזיץ פון דעפ. ראדזשיווויל זענען ערלעדיגט געוואָרען א רייהע ראטיפיקאציע-פראָיעקטען.

פאָרטזעצונג פון דער זיצונג — היינט.

קורץ און שארף

פ א ר י ז, 13 (ספ. טעל.) די ראדיאָ-אגענטור גיט אן פאלגענדע ידיעה:

די טעג האָט דער היטלעריסטישער דעפוטאט שטאנג-מעקער ערקלערט אויף אַן עפענטליכער פערזאמלונג אין אלדענבורג: „ס'איז נישטאָ קיין שום מעגליכקייט פון א הסכם צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד. אָדער פראנקרייך וועט אומקומען, אָדער — דייטשלאנד. ובכן, פגר, דו, משוגענער פראנצויזישער הינט!"

א פאליטישער מארד אין ווארשא

וו א ר ש אָ, 13 (טעלעפאָניש). אויף קראַכמאלנא 17 האָט מען געשטאָכען מיט א מעסער אין בויך און אין הארצען דעם 26-יאָהריגען שעבסעל מאַטראָן.

אין א זעהר שווערען צושטאנד האָט מען איהם אָפגעפיהרט אין יודישען שפיטאָל.

די גענויע סיבות פונ'ם מאָרד ווייסט מען נישט. מען איז זיך משער, אַז ער איז אויסגעפיהרט געוואָרען אויפ'ן פאליטישען באָדען.

צוויי פערזאָן פערמשפּט צום טויט

פ ו י ז ע ן, 13 (טעלעפאָניש). אין פויזען האָט מען פערמשפט 2 פערזאָן צום טויט.

זיי הייסען: אנטאָני אסטריאטש און יאן פאָשיאדלא, זיי זענען פערמשפט געוואָרען פאר'ן אויספיהרען א רויב-אָנפאל אויף אַן ארבייטער.

געוו. סיים-דעפּוטאטין קאסמאָווסקאַ

ווערט אין 7 טעג ארום אריינגעזעצט אין טורמע

וו א ר ש אַ, 13 (טעלעפאָניש) די געוו. „וויזוואָלעניע" דעפּוטאטקע, אירענא קאָסמאָווסקא איז פּידוּע פעראורטיילט געוואָרען דורכ'ן ליבלינער געריכט אויף 6 חדשים טורמע פאר א פאָר-וואחל-רעדע.

די שטראָף איז דאן אָפּגעלייגט געוואָרען.

ערשט נעכטען האָט איהר פּאָליציי געמאָלדען, אַז זי דארף איצט אָנהויבען צו אָפּזיצען די שטראָף.

קאָסמאָווסקא האָט בעקומען פון פּראָקוראָר אָפּגעלייגט אויף 7 טאָג די פעראָרדנונג, כּדי צו ערלעדיגען איהרע פּריוואטע ענינים: ערשט מיט עטליכע טעג צוריק איז געשטאָרבען איהר מוטער.

דער געוועזענער פּרעזידענט פון בּרזיל, אויגוסט לעגוויא איז פערמישט אין א ריזיגער כאבאר-אַפערע

דער מאַנדזשורישער קאנפליקט

ט אָ ק י א, 13 (ספ. טעל.) דער יאַפּאַנישער ענטפער אויף דער נאָטע פון די פעראייניגטע שטאַטען וועט אַרויסגעשיקט ווערען, וואַהרשיינליך, פריישאָג. איהר טאָן — ווי מען פערזיכערט — זאָל זיין אַ בערוהיגענדער.

מ אָ ס ק ו ע, 13 (ספ. טעל.) די סאָוויעטישע קאָרעספּאָנדענטען מעלדען, אַז נאָכ'ן פערנעהמען טשינטשאַו, האָבען די יאַפּאַנער ערשט אויף רעכט אָנגעהויבען צו בעזעצען די פּראָווינץ צעהאָ, פער נעהמענדיג די-ביי שטעט און דערפער, וואָס ליגען אין דער נאָהענט פון דער באַהן-ליניע.

אין דער נאָהעסטער צייט ריכט מען זיך אויפ'ן איינגעהמען פון דער הויפּט-שטאָט פון דער דאָזיגער פּראָווינץ, טשענדע, און פון דעם קוידה לען-געביט.

רומעניש - סאָוויעטישע אונטערהאַנדלונגען

ב ו ק א ר ע ש ט, 13 (ספ. טעל.) נאָכ'ן אָנקניפּען א קאָנטאקט צווישען דעם רומענישען שארזש ד'אפער אין רינע, מיכאיל שטורדזא, מיט'ן סאָוויעטישען דעלעגאט סטאָמאָניאקאָוו, האָט דער רומענישער פּאָרשטעהער איבערגעגעבען דעם סאָוויעטישען, דעם רומענישען פּראָיעקט פון א נישט-אגרעסיע-אָפּמאך.

דער סאָוויעטישער דעלעגאט האָט איבערגעגעבען דעם רומענישען א קאָנטר-פּראָיעקט.

א מענש אויפגעפרעסען פון וועלף

וו י ל נ ע, 13 (טעלעפאָניש). נעבען דאָרף כארניענצע האָט מען געפונען דעם טויטען קערפּער פון איינעם עדוואַרד לוקאשעוויטש, וועלכער איז, צוריקקומענדיג א היים איינגעשלאָפען אין וועג.

בעת'ן שלאָף זענען איהם בעפאלען וועלף און פערצוקט.

א צוג האָט דער'הרג'עט דריי פערזאָן

וו י ל נ ע, 13 (טעלעפאניש). דער צוג, וואָס איז געגאַנגען פון באַראַנאָוויטש קיין ווילנע איז נעבען ביליץ ארויפגעפאָהרען אויף א פורמאנקע. 3 פערזאָן זענען דער'הרג'עט געוואָרען.

דיספאזיציע-פאָנדן פון מיניסטאָרן-ראט-שטייגען כסדר

נעכטיגע זיצונג פון דער בּיודזשעט-קאָמיסיע ביים סיים

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער בּודזשעט-קאָמיסיע ביים סיים.

עס איז בעטראַכט געוואָרען דער בּודזשעט פון פּרעזידיום פון מיניסטאָרען-ראַט.

דער פּרעמיער פּריסטאָר גופא איז אויף דער זיצונג נישט געווען אַנוועזענד, אויף זיין אָרט, איז געווען דער וויצע-פּרעמיער זאַמיערזאָווסקי.

עס האָבען גערעדט אַ גאַנצע רייה רעדנער, וועלכע האָבען קריטיקירט דעם בּודזשעט.

דער נ.פ.ר.-ישער דעפּוטאַט כּאַדזשינסקי, האָט צ. א. ערקלערט, אַז די דיספּאָזיציע-פאָנדען פון מיניסטאָרען-ראַט שטייגען כסדר. אַזוי האָט ער אין יאָהר 1924 אויסגעמאַכט 7.400,000 זל. און אין יאָהר 1926 — 22.000,000 זל.

בעת עס האָט גערעדט דער אוקראַאינער דעפּ. כרוצקי, האָט איהם דער פאָרזיצער עטליכע מאָל גערופען צו אָרדנונג, און לסוף אָפּגענומען ביי איהם דאָס וואָרט.

ארעסטאַנטען. וואָס זענען צוגעצויגען געוואָרען צו די רעטונגס-אַרבייטען בעת דער פערפלייצונג פון טייך מיסיסיפי.

אין שווערע און גראָבע פעהל-ערען

בעשולדיגט זיך אליין מ. ליטוואַקאָוו

מ אָ ס ק ו ע, (יט"א) דער שעף-רעדאַקטאָר פון „עמעס", משה ליטוואקאָוו פערעפענטליכט אין דער דאָזיגער צייטונג אַ פיל-שפּאַלטיגען אַרטיקעל, אין וועלכען ער שלאָגט זיך „על חטא". ליטוואַקאָוו בעשולדיגט זיך אַליין אין אַ גאַנצע רייה „זעהר שווערע און גראָבע פעהלערען", וואָס ער איז בעגאַנגען אין די ערשטע יאָהרען פון זיין צוגעהעריגקייט צו דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, צווישען 1921 און 1926.

ער אָנערקענט זיך שולדיג פאַר „פעהלערען באַציאָנאַל-מענשעוויסטישע, רעכט-אָפּאָרטוניסטישע, באַציאָנאַל - אָפּאָרטוניסטישע, פאָרמאַליסטיש - עטטעטישע און ליבעראַל-פּוילישע".

אויף די אַלע חטאים, האָט ער שוין, ווי ער שרייבט, נישט איין מאָל עפענטליך חרטה געהאַט און פון אַלע פעהלערען זיך שוין לאַנג אָפּגעזאָגט, באָ- היות זיינע „נאַצ.-מענשעוויסטישע, רעכט-אָפּאָרטוניסטישע און אַנדערע פעהלערען" דריקען זיך אויס אין זיינע צוויי פערעפענטליכטע ביכער („אין אומרוה" און „5 יאָהר יודישער קאַמער-טעאַטער"), וואָס האַלטען נאָך אין ווירקען אויפ'ן לעזער, האַלט ליטוואַקאָוו פאַר זיין באָלשעוויסטישען חוב נאָך אַמאָל צו געבען „אַ פולען צעטעל" פון אַלע זיינע בעגאַנגענע פעהלערען.

צווישען אַנדערע פעהלערען, אַנערקענט זיך ליטוואַקאָוו שולדיג אין אַ „גראָבען נאַציאָנאַל - אָפּאָרטוניסטישען פעהלער" דערמיט, וואָס ער האָט אין היינטיגע פאַלען אידעאַליזירט דעם „בונד" אין מאָמענט פון זיין אויפקום, ד. ה. אין די 90-טער יאָהרען פון פאָריגען יאָהרהונדערט, שרייבענדיג, אַז דער „בונד" איז דעמאָלט געווען די „אָרגאַניזאַציע פון יוגענדליכען בלי' פון רעוואָלוציאָנערען יודישען פּראָלעטאַריאַט".

וויצע-פּרעזידענט פון סאָוויעטען-פערבאנד

שיקט קאָנדאָלענץ-דעפּעשע דער משפּחה פון יוליוס ראָזענוואַלד

מ אָ ס ק ו ע, (יט"א) דער וויצע-פּרעזידענט פון סאָוויעטען-פערבאַנד און פּרעזעס פון „קאָמזעט" פּיאָטר סמידאָוויטש האָט אין נאָמען פון „קאָמזעט" אַרויסגעשיקט אַ קאָנדאָלענץ-דעפּעשע צו דער משפּחה פון יוליוס ראָזענוואַלד. אַן ענליכע דעפּעשע האָט סמידאָוויטש אַרויסגעשיקט אויך צו דעם אַמעריקאַנער פערבאַנד פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע אין רוסלאַנד, בראש פון וועלכען עס איז געשטאַנען יוליוס ראָזענוואַלד (צוזאַמען מיט ה' פעליקס וואַרבורג).

אין אַ געשפּרעך מיט'ן יט"א-פאָרשטעהער, האָט דער דירעקטאָר פון „אַגרו-דזשאָינט", ד"ר יוסף ראָזען פערזיכערט, אַז צווישען די יודישע קאָלאָניסטען אין סאָוויעט-פערבאַנד איז שטאַרק פּאָפּולער דער נאָמען פון יוליוס ראָזענוואַלד, וועלכער האָט אַזוי שטאַרק געשטיצט די יודישע קאָלאָניזאַציע-טעטיגקייט אין ראַטען-פערבאַנד.

די דייטשע ווירטשאפט אונטער'ן צייכען פון קריזיס

הונדערטער שיפען שטעהען אהן בעוועגונג אין האמבורגער האפען. טויזענטער וואגאנעס פארגעהמען די ליניעס פון די דייטשען אינדוסטרי-געביטען.

מאַשין-מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פּייסע און דינע,
ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל
אין סוכארהעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם
מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער
איבערא - בעוואוסטער צוקערביע
ב. ווייבערג
38 פּיעטריקאָווער 38
:-: טעל. 82-143 :-:

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
שלאָסעריי-אַרבייטען
מאַשינען - טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13
(רוג זאַכאָדניא)

סכנה'דיגע לאגע פון דייטשען יודענטום

בעראטונגען פון רעפרעזענטאנץ-ראט פון דער בערלינער יודישער קהלה

בערלין, 13 (יט"א טעלעגראפיש) דא זיינען פארגעקומען א גרויסע בעראטונג פון רעפרעזענטאנץ-ראט פון דער בערלינער יודישער קהלה. ס'איז בעטראכט געווארען דער פארשלאג פון דער ציוניסטישער פראקציע, צו נעמען שטעלונג צו דער איצטיגער לאגע פון די דייטשע יודען און וועגען די ווייטערדיגע שריט, וואס דארפען אנגענומען ווערען.

אויף דער בעראטונג, וואס האט געדויערט 5 שעה, איז ברייט ארומגערעדט געווארען די לאגע פון די דייטשע יודען. ס'איז געוועהלט געווארען א קאמיסיע, וועלכע האט בעשלאסען זיך צו ווענדען צו אלע יודישע קהלות אין דייטשלאנד, כדי אנצוגעמען געהעריגע מיטלען, צוליב דער געפעהרליכער לאגע פון וועלכער ס'איז בעדראהט דאס גאנצע דייטשע יודענטום.

6 קוילען-ווארפערס און 750 ביקסען

האט קאנפיסקירט די וויענער פאליציי

וויען, 3 (ספ. טעל.) אין דער פארשטאט שטאקרינג האט פאליציי געפונען א געהיימען געוועהר לאגער, וואס האט, וואהרשיינליך, געהערט צו דער היימווער.

עס זענען קאנפיסקירט געווארען 6 קוילען-ווארפערס מיט טאשמעס, 750 ביקסען, 10.000 קוילען, האנד-גראנאטען, א. א. וו.

בעת דער רעוויזיע האט זיך ענטוויקעלט א קאמף מיט 2 מענער, וועלכע האבען זיך געפונען אינ'ם לאגער. ביידע זענען ארעסטירט די ארעסטען קומען פאר ווייטער.

ארעסטירט 1500 מאניפעסטאנטען פאר'ן פארלאמענט

ארעפגענומען די קאנפיסקאטעס פון יודישע צייטונגען

ווארשא, 13 (טעלעפאניש). דאס אינערן-מיניסטעריום האט אראפגענומען די קאנפיסקאטעס פון די יודישע צייטונגען, וועלכע זענען נעכטען פאר'ן פערעפענטליכען שטיקער פון דעם דעפ. זאהאיקעוויטשעס (אוקראינער) רעדע קאנפיסקירט געווארען.

אטענטאטען אויף קאנסולאטען

רוים, 13 (ספ. טעל.) פון סטאטיסטישע דאטען, וואס ווערען אנגעגעבען דורך דער רוימישער "טריבונע" איז צו זעהען, אז אין פערלויף פון 40 חדשים, אנהויבענדיג פונ'ם יאהר 1927, זענען געמאכט געווארען 23 אטענטאטען אויף איטאליענישע קאנסולאטען אין פראנקרייך, שווייץ און אמעריקא

אלס קרבנות פון די דאזיגע אטענטאטען זענען געפאלען בך הכל 14 דערהרג'עטע און 65 פערוואונדעטע.

20,000 דאלאר געזאמעלט אויף א באנקעט

צו קויפען 800 דונאם ערד אין ארץ-ישראל

ניו-יארק, 13 (יט"א טעלעגראפיש) אין עדיסאן-האטעל איז פארגעקומען א ריזיגער באנקעט צוליב די 30 יעהריגע עקזיסטענץ פון נאציאנאל-פאנד, מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען נחום סאקאלאוו, ליפסקי, הרב בערלין, ניימאן א. אנד. אויפ'ן ארט איז געזאמעלט געווארען 20 טויזענד דאלאר צו קויפען 800 דונאם ערד.

מאראטאריום אין בולגאריע

סאפיא, 13 (ספ. טעל.) היינט אין אוונד האט דער מיניסטארען-ראט בעשלאסען אונטערצונעהמען שריט, כדי צו בעקומען א מאראטאריום פאר די אויסלענדישע חובות פון דער בולגארישער מלוכה.

אונטערגעשריבען א פויליש-ענגלישען טראקטאט

ווארשא, 23 (טעלעפאניש) די טעג איז אין ווארשא אונטערגעשריבען געווארען א טראקטאט צווישען פוילען און ענגלאנד וועגען געגענזייטיגען ארויסגעבען זיך ענטלאפענע פערברעכער.

Dr. med.

W. Eychner

אקוש-ריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא "טשארי") טעל. 72-134

נעהמט אן פון $2\frac{1}{2}$ – 4 און פון 7 – 8 אוונד.

אומרוהען אין פאריז

ארעסטירט 1500 מאניפעסטאנטען פאר'ן פארלאמענט

פאריז, 13 (ספ. טעל.) פאר'ן בנין פונ'ם פארלאמענט זענען נעכטען פארגעקומען רויגע, שטורמישע קאמוניסטישע דעמאנסטראציעס.

די מאניפעסטאנטען האבען געפאדערט אויסצושטרייכען די רעפאראציעס.

נאך א לענגערען קאמף דורך בענוצען די וואסער-שפריצערס פון די פייערלעשער איז דער פאליציי געלונגען צו פונאנדערטרייבען די קאמוניסטען. דערביי זענען אדורכגעפיהרט געווארען רעקארד-ארעסטען.

בכלל זענען אין די קאמיסאריאטען אריין אויפגעפיהרט געווארען אנדערטהאלבען טויזענט דעמאנסטראנטען, וועלכע זענען מחמת מאנגעל פון פלעצער אין די טורמעס איינלאקירט געווארען אין די טורמע-הויפען.

א טייל פון זיי איז, נאכ'ן אויסלעגיטימירען זיך, בעפרייט געווארען.

אין די טורמעס זענען טראנספארטירט געווארען היכער 600 ארעסטירטע, און צווישען זיי 328 פרעמדלענדער.

איבערבליק איבער די יוד.

ספארט-כוחות אין לאדז!

גראנדיעזע

טורן- און ספארט-

אימפרעזע

מיט'ן אנטייל פון אלע יודישע

טורן- און ספארט-פעראיינען.

מוסטער-טורנען אויף מכשירים

פרייאיבונגען:

מענער, פרויען, יוגענד און קינדער

שווער-אטלעטיק / באקס / ספארט-שפילען

ציקליסטען-געיעגען אויף "האמאטערנבעס"

פיראמידען / פינג-פאנג

פרטים קומען. פרטים קומען.

הענרי פלעטשער

זאל ווערען אמעריקאנער באטשאפטער אין לאנדאן

געהיימער געוועהר-האנדעל

פראג, 13 (ספ. טעל.) פאליציי האט דא ארעסטירט דריי פערזאן, אויף וועלכע ס'איז דא א חשד, אז זיי האבען אין געהיים ארויסגעפיהרט געוועהר און אמוניציע קיין כינא.

צווישען די ארעסטירטע געפינט זיך דער פוילישער בירגער וואסיל קאסארענקא-קאסארעוויטש.

עס ווערט געפיהרט אנ'ענערגישע אויספארשונג.

א כוואליע פון פאליטישע אטענטאטען

וויען, 13 (ספ. טעל.) די וויענער צייטונגען מעלדען פון סאפיא, אז נאכ'ן נישט געראטענעם אטענטאט אויפ'ן אנפיהרער פון פאטאגעראוו גרופע, טאדאראוו, איז היינט אויסגעפיהרט געווארען נאך אנ'אטענטאט אויף זיין אנהענגער טאטשקאוו.

דער אטענטאט איז אויסגעפיהרט געווארען אויף איינער פון די סאפיע'ר גאסען. מיט 7 שאסען האט דער אטענטאטער אוועקגעלייגט טאטשקאוו'ן א טויטען אויפ'ן ארט.

דער מערדער האט געוואלט ענטלויפען. אבער מ'האט איהם געכאפט.

היטלערס א בריף צו ברינינג'ן

בערלין, 13 (ספ. טעל.) נעכטען שפעט אין דער נאכט האט היטלער ארויסגעשיקט צום קאנצלער ברינינג א בריף מיט דער מעלדונג, אז די נאציאנאל-סאציאליסטישע פארטיי, אומאפהענגיג פון איהר שטעלונג צו דער פערזאן פון פרעז. הינדענבורג. ווארפט אפ דעם פראיעקט פון דער דייטשער רעגירונג, וואס האט די כוונה צו פערלענגערן אויף א פארלאמענטארישען וועג דעם מאנדאט פון דעם דייטשען מלוכה פרעזידענט.

גלייכצייטיג זאגען זיך די נאציאנאל-סאציאליסטען ארויס פרינציפיעל נעגען דעם געפלאנטען אדורכפיהרען פון הינדענבורג'ן מיט דער מעהרהייט פון צוויי-דריטעל רייכסטאג-שטימען.

ווער פירט אז מיט דער ציון. עקזעקוטיווע?

אויפקלערונגען פון פראפ. ז. בראדעצקי

לאנדאן, (י.ט.א.) דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע פראפ. זעליג בראדעצקי לייקענט דעם בעריכט, וואס האט זיך געהאט בעוויזן אין איינציגע יוד. צייטונגען אין אויסלאנד, דאס הגם נחום סאקאלאוו איז אפיציעל דער פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, דאך איז די גאנצע עקזעקוטיווע, אנהויבענדיג פון פראפ. בראדעצקי און בערל לאקער ביז דעם לעצטען בעאמטען געהארכזאם דעם געוו. פרעזידענט דר. ווייצמאן.

איך שטעל פעסט, ערקלערט פראפ. בראדעצקי, אז דאס איז גרונדלאז און פאלש. דר. ווייצמאן האט לעצטענס געלייסטעט וויכטיגע ארבייטען. ער האט אויך ארויסגעהאלפען דער עקזעקוטיווע פינאנציעל. דר. ווייצמאן מישט זיך אבער ניט אין קיין שום פאליטישע ארבייט פון דער עקזעקוטיווע, וועלכע האט נישט בדעה אבצוזאגען זיך פון איהרע רעכט לטובת דר. ווייצמאן אדער ווער עס איז אנדערש.

אויב די יעניגע, וואס האבען אין באזעל געוועהלט די איצטיגע עקזעקוטיווע, ערקלערט ווייטער פראפ. בראדעצקי, וועלען פרעגען, אי מיר האבען געהאט בעדייטענדע ערפאלג ביים דורכפיהרען די בעשטימונגען פון מאקדאנאלד-בריף, וואס זיכערט די יודישע מאנדאט-רעכט אין א"י, וועלען מיר נישט קענען ענטפערן "יא". דאס ערקלערט זיך דורך פיל אומשטענדען, צוו. אנד. מיט די ענדערונגען אין דער ענגלישער פאליטישער לאגע, ווי אויך מיט דעם טויט אויפ'ן אמט פון הויך-קאמיסאר.

מיר האפען, אז דער נייער הויך-קאמיסאר פון א"י האט די בעסטע כוונות. איך די דעפעשע פון קאלאניזאציע-סעקרעטאר צו דער א"י-קאמפיין אין אמעריקא ערלויבט צו האפען אויף בעסערע צייטען. די רעגירונג מוז אבער איינזעהן, אז די יודישע געדולד ווערט אויסגעשטעלט אויף זעהר שווערע נסיונות. מיר פאדערען, אז די רעגירונג זאל געבען א קלארען בעווייז פון איהר גוטען ווילען און אהן ווייטערדיגער אבשלעפונג אויספיהרען די פרינציפען, אויפ'ן יסוד פון וועלכע עס איז מיט 6 חדשים צוריק אין באזעל בעשלאסען געווארען אויפצוזאגען א צוזאמענארבייט מיט דער רעגירונג.

2 חדשים תפיסה

פאר א 19-יעהריגען היטלער-בוליגאן

בערלין, (יט"א) דאס געריכט אין דעם שטעטעל מעזריץ (מזרח-פרייסען) האט פער'משפט צו 2 חדשים תפיסה א 19-יעהריגען היטלעריסט, וועלכער איז, צוזאמען מיט א צווייטען אונענטדעקטען היטלעריסט, בעפאלען א יודישען סוחר און יהם צוגעגעבן א ריפ, שרייענדיג בעת-מעשה: "דאס איז אונזער נקמה דערפאר, וואס איהר האט אונזערע בערלינער קאמעראדען אריינגעשטויסען אין תפיסה צוליב'ן קורפירסטענדאם-טומעל".

בערלין, (יט"א) די פאליציי האט אויפגעלעזט א היטלעריסטישען מיטינג אין היגען ספארט-פאלאץ. אויף וועלכען ד"ר געבעלס איז ארויסגעטרעטען מיט אנטיסעמיטישע בעשולדיגונגען וועגען דער פערזאן פון יודישען וויצע-פרעזידענט פון דער בערלינער פאליציי, ד"ר ווייס.

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז
14 יאנואר 1932

לאדז
14 יאנואר 1932

דער אורטייל

אין דעם לאנגען בריסקער פראצעס איז אויס-געקומען אויסצוהערען נישט איין שטארקען און אייב דרוקספולען אפעל צו די ריכטער, צו זייער פער-שטאנד, געפיהל און געוויסען.

דער־פעשולדיגטער דעפ. פריאגער האט דער-מאנט דעם געריכט וועגען משפט, וואס איז פארגע-קומען מיט הונדערט יאהר צוריק אין ווער-שא, איבער די פוילישע פערשווערער אונטער דער צארישער הערשאפט; דעמאלט האט זיך געפינען איין פוילישער ריכטער, וואס האט געפאדערט מען זאל די געמשפטע פעראורטיילען; דער ריכטער איז דערפאר געפאטשט געווארען דורך א סטודענט און די גאנצע נאציאנאל־געשטימטע עפענטליכע מיינונג איז געווען געגען דעם ריכטער.

אזעלכע און ענליכע [...] זענען געמאכט געווארען סיי מצד די בעשולדיגטע, סיי מצד די פערטיידיגער. דאס געריכט האט אויסגעהערט די אפעלען, פונקט ווי עס האט מיט אונגעדולד פיל געדולד אויסגעהערט אלצדינג, וואס עס איז געזאגט געווארען אין משך פון די צוויי פראצעס־חדשים און האט די בעשולדיגטע געזען. דעפוטאטען (מיט'ן אויס-נאהם פון איינעם) פעראורטיילט אויף לענגערע טער-מינען טורמע.

דאס געריכט איז אין פוילען אונאפהענגיג. אזוי איז עס פאראויסגעזעהען אין דער קאנסטי-טוציע. דאס געריכט טאר זיך נישט געפינען אונטער קיין שום בעזונדערען איינפלוס און ווירקונג. עס מוז זיך לענקען אויסשליסליך מיט דעם געזעץ און מיט דעם אייגענעם געוויסען, קיין שום זייטיגע השפעות טארען נישט ווירקען אויפ'ן אורטייל פון געריכט. דעריבער איז דער אורטייל א זאך, פאר וועל-כער אלע בירגער מוזען האבען דרך־ארץ, און דעריבער טאר דער אורטייל נישט אונטערליגען קיין קריטיק.

די לכתחילהדיגע ווערסיע, אז די ארעסטירטע זענען פערמישט אין ריין קרימינעלע אפערעס, אמת, אינאיינעם מיט פאליטישע, אז עס האנדעלט זיך דא וועגען מיאוס'ע געשעפטלעך מיט וועקסעלער אדג"ל, אט די ווערסיע איז אפילו נישט דערמאנט געווארען אין געריכט. עס איז געבליבען דער ריין פאליטישער מאמענט פון דער בעשולדיגונג, און די ריין פאליטי-שע פערברעכערישע מאטיווען האט דאס געריכט געפונען פאר בעוויזען און דאס איז הסכם מיט דעם ארויסגעטראגען דעם אורטייל.

אויפ'ן גאנצען גאנג פון פראצעס ביז צו דעם איצ-טיגען אורטייל פון געריכט קאן מען אויף א מערק-ווירדיגען בולט'ען און אנשוילעכען אופן זיך איבער-צייגען אין דער ריכטיגקייט פון דער סענטענץ וועגען דעם, ווי איז צום בעזיגטען.

דער גרויסער פאליטישער קאמף, וואס האט זיך אנגעהויבען נאך דער מאי־איבערקעהרעניש, האט נישט קיין געהאט קיין ארענע, וואו ער זאל זיך אין געהעריגען שוואונג אפשפילען. נישט דער סיים האט דאך געקאנט זיין די דאזיגע ארענע, נישט דער פאר-לאמענט, וועלכער איז געווארען א שפילצייג אין די הענד פון די זיגער פון מאי, אויף וועלכען עס זע-נען געווארפען געווארען זידעל־ווערטער, וועלכער איז טאג איין טאג אויס קאמפראמיטירט געווארען און וועלכער האט בכלל די קלענסטע מעגליכקייט צו פונקציאנירען, דער קאמף איז — טעאטריש — אויס געשפילט געווארען אין די ראהמען פון געריכטסס-זאל. אין ווארשאווער קרייז־געריכט האט זיך אפגע שפילט א פאליטישער טורניר, וואס האט זעלטען זיין גלייכען. און אויב מען רעדט וועגען דער היס-טארישער בעדייטונג פון בריסקער פראצעס, איז דאס אין א גרויסען זין צוליב דעם, ווייל דער פראצעס איז געווען די קאנצענטרירטע געשיכטע פון פוילען פאר די לעצטע יאהרען און ווער עס וועט וועלען שטודירען די דאזיגע געשיכטע, וועט מוזען גריי-פען צו די מאטעריאלען פון דאזיגען פראצעס.

אט אויף דער ארענע האט זיך אויסגעשפילט די תביעות, וועלכע עס האבען איינער געגען דעם אנדערען די צוויי פאליטישע לאגערען אין פוילען: די לינקע אפאזיציע, וואס ווערט אין קאמף געשטיצט דורך דער רעכטער, ענדעקישער, און דער סאנא-ציע, וועלכע זיצט פעסט אין זאטעל פון דער מאכט. און געשטעלט האט זיך נישט איינמאל די פראגע און די פראגע בלייבט שטעהן אויך ביים היינטיגען טאג שוין נאכ'ן ארויסגעטראגענעם אורטייל: וואו איז געווען די צוועקמעסיגקייט? אין וועמענס אינטער-רעס איז געלעגען דער לאנגער, אויפרעגענדער און אויפטרייסלענדיגער פראצעס? אין אינטערעס פון לאנד? זיכער נישט. אין אינטערעס פון דעם סאנא-ציע־לאגער? דאס איז זעהר צווייפעלהאפט, ווייל די אפאזיציע, געגען וועלכער דער פראצעס איז גע-פיהרט געווארען האט דורך דעם פראצעס בעקומען א טריבונע פאר איהר פראפאגאנדע, וואס אזעלכע איז שווער צו קריגען. דער בעשולדיגטער אפא-זיציע איז עס פולשטענדיג געלונגען אויפצווויי-זען, אז דאס איז נישט קיין פראצעס פון פערזאנען, נאר א סימבאלישער, א פראצעס פון אידעיען, פון ריכטונגען און אידעאלאגיעס.

און אט אונטער דעם איינדרוק, האט זיך דער פראצעס געענדיגט, איינגאנצען אונאפהענגיג פון אורטייל, וועלכען די ריכטער האבען ארויסגעטרא-גען. דער אורטייל איז א הארבער. ער טרעפט פער-זענליך שווער די מענשען, וועלכע האבען זיך, ווי ס'איז פיל מאל בעת'ן פראצעס אנגעוויזען געווא-רען צופעליג געפונען אויף דער בעשולדיגונגס־באנק אבער דערמיט איז דער שטרייט נישט ערלעדיגט.

ען.

אמעריקע, ענגלאנד, פראנקרייך

זייער בעציהונג צו די ענטשעדיגונגען און צו די קריגס-חובות

די „גאזעטא פאלסקא" אנאליזירט אין א לייט-ארטיקעל די בעציהונג פון די בעזונדערע לענדער צו דער ערקלערונג פון דייטשלאנד, אז זי וועט מעהר נישט צאהלען די ענטשעדיגונגען. דעם אנא-ליז הויבט די צייטונג אן פון אמעריקא און דער-מאנט דעם איראנישען אפאריזם פונ'ם אמעריקא-נישען מיניסטער בנוגע די חובות, וועלכע עס קומט אמעריקע אין אייראפע: אמעריקע וועט נישט שי-קען איהרע פאנצער-שיפען, כדי איינצומאהנען איהרע קריגס-חובות, וועלכע עס האט ביי איהר געבארגט אייראפע." אויף וואס פארע אופי, אלזא, וועט דער קרעדיטאר פון יענער זייט ים בעקומען זיין חוב, אויב אייראפע איז איצט נישט אימשטאנד צו בע-צאהלען? אויף דער דאזיגער פראגע איז קיינער אויף יענער זייט אטלאנטיק נישט אימשטאנד צו געבען און גיט נישט קיין שום פאזיטיווען ענטפער. און גראד פון דאזיגען ענטפער, ריכטיגער געזאגט, פון דער בעציהונג פון די פעראייניגטע שטאטען צו דער פראגע פון דער ענטשעדיגונג און צו די חובות צווישען די פערבינדעטע איז אין א גרויסער מאס אנבעלאנגט, עס זאל געריהרט ווערען פונ'ם טויטען פונקט דער פראבלעם, וואס וועט בעהאנ-דעלט ווערען אויף דער קאנפערענץ אין לאזאן.

וועגען ענגלאנד שרייבט דאס בלאט: „דער איבערוויגענדער טייל פון דער ענגלישער פרעסע זעהט פון לאנג איינ'ם שטרייכען אלע חובות צווי-שען די מלוכות דעם איינציגען אויסוועג פון קלעם. די ענגלישע פרעסע קריטיקירט שארף די שטעלונג פון די פעראייניגטע שטאטען, וועלכע זענען געגען דעם, האלטענדיג, אז אזא פאליטיק וועט לאנג נישט קענען דויערן. דער דאזיגער שטאנדפונקט פון ענגלאנד איז נאך בולט'ער געקומען צום אויס-דרוק אונטער'ן איינדרוק פון דער שטעלונג פון אמעריקאנישען קאנגרעס (דער בעשלוס נישט צו אנולירען די אייראפעאישע חובות. די רעד.)

דער אנגעזעהענער ענגלישער פובליציסט, דער געוועזענער שעף-רעדאקטאר פון „טיימס" וויקהעם סטיר שרייבט: „איך יעדען געשפרעך פון מענשען, וואס קענען זיך אויף די דאזיגע זאכען, ווערט איבערחזר'ט די מיינונג: דאס איינציגע, וואס אייראפע קען טון ביי די געגעבענע בעדינגונגען איז נישט צאהלען".—

איבערגעהענדיג צו דער שטעלונג פון פראנק-רייך שרייבט „ג. פ.":

די שטעלונג פון פראנקרייך איז בעקאנט. פראנקרייך שיצט די אכטונג צו די טראקטאטען און פרייוויליג אונטערגעשריבענע אפמאכען, אלס יסוד פון שלום און ציוויליזאציע.

פראנקרייך נעהמט אין אכט די קריטישע לאגע פון דייטשלאנד, וואס מאכט פאר איהר אונ-מעגליך איצט אויסצופיהרען דעם יאנג-פלאן. אין הסכם מיט די רעזולטאטען פון דער באזעלער עקס-פערטיזע אונטערשטיצט פראנקרייך די קאנצעפציע פון ווייטערדיגע מאראטאריומס. אבער אין איהר ריזיגער מעהרהייט איז די פראנצויזישע עפענטליכע מיינונג געגען שטרייכען די דייטשע ענטשעדיגונגען. „וואס וואלט געווען דער רעזולטאט דערפון?" פרעגט דער „טאן". דאס וואלט געמוזט ברענגען צו אן'איינזייטיגער אנולירונג פון די אייראפעאישע חובות לגבי אמעריקע, ד. ה. צו א קאנפליקט מיט אמעריקע".

די פראנצויזישע צייטונג האט אויך מורא, אז דער זיג פון דייטשלאנד אין דער פראגע פון ענטשעדיגונגען זאלען איהר נישט צוגעבען מוט צו נייע פאדערונגען. נאך די ענטשעדיגונגען קאן קומען די רייהע אויף דער פאדערונג פון אונבע-גרענעצטער בעוואפנונג, דאן אויפ'ן „פוילישען קא-רידאר", דאן אויף אנדערע דייטשע פרעטענזיעס און אזוי ווייטער, ביז צו אן'אלגעמיינעם פייער. אין וועלכען עס וואלטען אומגעקומען אייראפ' אינאיינעם מיט דייטשלאנד.

די מאכט פון יאפאנישען קייזער

דער מיקאדא איז דער איינציגער מקור פון מאכט אין יאפאן

אין צוזאמענהאנג מיט דעם נישט געלונגענעם אטענטאט אויפ'ן יאפאנישען קייזער הירא היטא, זענען אינטערעסאנט די פרטים וועגען דער מאכט פון מיקאדא (קייזער) אין יאפאן.

דער מיקאדא היראהיטא הערשט איבער'ן לאנד נישט אויפ'ן גרונד פון א קאנסטיטוציע, נאר ער האט זיין טראן בעקומען בירושה. אין יאהר 1868 האט דער מיקאדא מעידזשי בעשלאסען צו געבען דעם לאנד א קאנסטיטוציע. דאס איז געווען א מתנה, ווייל דאס פאלק האט נישט געשטרעבט צום בעגרענצען די רעכט פון מאנארך. אבער אויך די קאנסטיטוציע האט מיט גארנישט בעגרענעצט די רעכט און מאכט פונ'ם מיקאדא. אויפ'ן סמך און דער קאנסטיטוציע איז ענטשטאנען א פארלא-מענט, וועלכער בעשטעהט פון צוויי פאלאטעס: אין דער ערשטער פאלאטע געהען אריין פערזאנען וועלכע זענען בעשטימט דורכ'ן מיקאדא, די צוויי-טע פאלאטע, דער אייגענטליכער פארלאמענט בע-שטעהט פון פערזאנען, וועלכע זענען געוועהלט אויפ'ן סמך פון אלגעמיינעם וואהל רעכט. דער מיניסטארען-ראט איז אבער פעראנטווארטליך נאר פאר'ן מיקאדא; ער דעצידירט אויך אין דער לעצ-טער אינסטאנץ וועגען דימיסיע פון קאבינעט.

ווי אין אלע מורח לענדער, אזוי אויך אין יאפאן זענען די מלוכה-מענער, בעזונדערס אין מילי-טער-קרייזען נישט זעהר בעליבט ביים פאלק. דער אויטאקראטיזם שטעלט מיט זיך דא פאר א געגענ-געוויכט, דאס פאלק זעהט אין דער מאכט פון מאנארך א שוץ און אן'אונטערשטיצונג געגען די מיס-ברויכען פון דער ביוראקראטיע.

אז כאטש די מאכט פון דעם איצטיגען מיקאדא היראהיטא איז נישט פערקלענערט געווארן ביים איבערגאנג פון דער פעאדאלער ארדנונג און ביי דער מאדערניזירונג פון דער מלוכה, האט דער מיקאדא צו לעזען א סך שווערערע און פערוויקעלטערע אויפגאבען ווי זיין זיידע מעידזשי. נאכ'ן טויט פון דעם לעצטען איז יאפאן ארויף אויפ'ן וועג פון דער ענטוויקלונג פון דער מלוכה, אויסשפילענדיג די מלחמה מיט רוסלאנד, אבער די אינערליכע סטרוקטור פון לאנד איז געבליבען נישט פערענדערט. דער נאכפאלגער פון מיקאדא מעידזשי, יאשיהיטא האט נאך פערגרעסערט די ירושה פון זיין פאטער: אין זיין צייט האט יאפאן אנטיילגענומען אין דער וועלט-מלחמה אויף דער זייט פון דער אנטאנט און האט נאך פערגרעסערט די מלוכה טעריטאריע און פון דער מינוט אן ווערט יאפאן א וועלט-מלוכה, געהט אריין אין „קאנצערט" פון די גרויסע מלוכות, בעקומט א שטענדיגען ארט אין דער פעלקער-ליגע דערנעהנטערט זיך צו די מערב-לענדער.

בעקומענדיג א פערגרעסערטע ירושה פון דיים פאטער, האט איצט דער מיקאדא היראהיטא אויך פערבייטערטע אויפגאבען ער מוז לייטען די פאליטיק פון א גרויסער מלוכה, וועלכע פרע-טענדירט אויף א דעצידירענדער ראלע אין ווייטען מזרח, און שטרעבט צו געוועלטיגען איבערן פא-ציפישען אקעאן.

די היינטיגע פאליטיק פון יאפאן שטעלט זיך גרויסע צילען, זי האט אבער פאר זיך גרויסע שטערונגען אין געפאהרען. דער מיקאדא טיילט נישט מיט קיינעם די פעראנטווארטליכקייט פאר'ן גורל פון דער מלוכה פאר די פאלגען פון דער פאליטיק, ווייל ער איז דער איינציגער מקור פון מאכט אין דער מלוכה און בלויז פאר איהם זע-נען פעראנטווארטליך די מיטגלידער פון דער רע-גירונג און דער קריגס ראט וועלכער שפילט זעהר א גרויסע ראלע אין דער יאפאנישער פאליטיק.

אין דער איצטיגער קריגס-אקציע אין מאנ-דזוריע איז דער מיקאדא דער ענטשיידענדער פאקטאר און דער קריגס-ראט ארבייט אויס פלענער און שטעלט זיי איהם צו צום בעשטעטיגען.

„דער אנטיסעמיטיזם אין דער דייטשער רעפובליק"

אנטיסעמיטיזם איז אן'איבערבלייבעניש פון בארבאריזם

זשענעווע, (י.ט.א.) דער „וועלט-ארדען פאר הומאניטארע פערדינסטען", וואס האט זיין ארט אין זשענעווע, האט ערטיילט דעם אפיציר-טיטול דעם יודיש-עסטרייכישען פובליציסט ד"ר פריץ מארבורג (ווין) און פרעמירט דעם לעצטענס בראשור „דער אנטיסעמיטיזם אין דער דייטשער רעפובליק".

אין דעם בריף, וואס דער הערן האט אין צוזאמענהאנג דערמיט צונעשיקט ד"ר ווארבורג'ן, ווערט צוו. אנר. געזאגט: „מיר בעטראכטען דעם אנטיסעמיטיזם, פונקט ווי די מלחמה, אלס רעשט-לעך פון בארבאריזם, וואס זענען אונווירדיג פאר דער היינטצייטיגער ציוויליזאציע".

אין זיין בראשור וועגן „אנטיסעמיטיזם אין דער דייטשער רעפובליק", וואס ד"ר ווארבורג האט פארעפנטלעכט מיט א קורצער צייט צוריק, ברענגט ער א גענויעם אנאליז פון דער איצטיגער יודען-פראגע אין דייטשלאנד, דעקט אויף די גאנ-צע לעכערליכקייט פון די קוואזי-וויסענשאפטליכע טעאריעס פון דייטשען אנטיסעמיטיזם, צעהלט אויף סכעמאטיש די פערדינסטען פון דייטשען יודענטום פאר אלע צווייגען פון דער דייטשער קולטור און ווירטשאפט און רעפערירט די פארמען און מעטא-דען פון מאדערנעם דייטשען אנטיסעמיטיזם.

אנ'אינטערעסאנטען פארווארט צו דער בראַ-שור פון ד"ר ווארבורג האט געשריבען דער בע-קאנטער יודיש-דייטשער געלעהרטער פון האנאווער פראפ. ד"ר טעאדאר לעסינג. אין דעם פארווארט הייסט עס צוו. אנד.:

„איך וואלט געוואונשען, אז דער יוד זאל אלס געוויסענס-וועקער, אלס פאדערער, אלס אנ-קלאגער אויף פאלגענדען אופן רעדען אין דייטש-לאנד: עס איז די בעסטע ברכה אז דאס גרעסטע גליק פון דייטשלאנד, וואס די דייטשע מלוכה און די דייטשע קולטור בעזיצען אזעלכע מענשען ווי מיר. ווילט איהר אונז נישט — גוט! מיר ווארפען זיך נישט אן. בעליידיגט אונז, שטעלט אונז אינטער אויסנאהם-געזעצען, מיטהאנדעלט אונז, אויב איך געפעלט, מאסאקרירט אונז. דאן האט איהר אויפ-געהערט צו זיין א פיהרער-פאלק. די אפקלאנגען פון אונזער גורל וועלען נאך אין אויסער-דייטשע וועלטען און אין קומענדע צייטען געפינען זייער תיקון. יעדער דענקענדער גייסט, יעדעס פיהלענדע הארץ וועט פעראכטען דייטשלאנד, ווייל עס האט געזינדיגט לגבי די יודען...

די בראשור פון דר. ווארבורג איז זעהר גינ-סטיג אויפגענומען געווארען דורך דער יודישער און יודען-פריינדליכער פרעסע אין דייטשלאנד, עסטרייך און דער שווייץ.

דער קאמף פאר דער האקי-מייסטערשאפט אויפ'ן אייז אין גארמיש (בייערישע אלפען)

א „באלשעוויסטישע“ ליבע אין די בערג פון שווארצוואלד

(פון אונזער קארעספאנדענט)

די פרוי גריצענקא האט זיך שוין ביי א יאהר צייט געפונען אין א סאנאטאריום פאר לונגען־קראנקע אין שווארצוואלד (דייטשלאנד), דער מאן איהרער איז פאר דער רוסישער רעוואלוציע געווען איינער פון די רייכסטע צוקער־מאגנאטען אין אוקראינע; אבער באלד נאכדעם, ווי דערעקינס אר־מעי איז צעקלאפט געווארען דורך די באלשעוויקעס — האט זיך גריצענקא מיט זיין פרוי אפגע־טראגען קיין דייטשלאנד, פערכאפענדיג מיט זיך א פיסעל מזומנים און א סך צירונג.

די גריצענקאס האבען אויך אין בערלין זיך געהאט נישט שלעכט איינגעארדענט; אבער די בענקשאפט צו די ירושה נאך דעם צוקער־זיסען פאטערלאנד איז געווען אזוי גרויס, אז די צארטע טרוימערישע פרוי גריצענקא האט בעקומען א לונגען־קראנקהייט און מ'האט זי געמוזט אריינלייגען אויף א לענגערער צייט אין א סאנאטאריום, וואס געפינט זיך צווישען די בערג פון שווארצוואלד.

דארף אבער פאסירען, אז אין אט דעם זעלבען סאנאטאריום לייגט זיך אריין איינער אנ'עמיגרא־רוס, וואס איז געווען אקארשט געקומען פון סאוויעט־רוסלאנד.

זיין נאמען איז געווען א פשוטער, גארנישט־זאגענדיגער, ער האט געהייסען איוואנאוו, און אי־וואנאווס זענען פערהאן אין רוסלאנד אין די צענדלי־גער טויזענדער.

דער דאזיגער איוואנאוו איז אבער געווען, לאזט זיך אויס, א גרויסער באלשעוויסטישער יחסן. ער איז א געוויסע צייט געווען דער פרעזידענט פון כאר־קאווער איספאלקאם (ד.ה. גובערנאטאר פון כאר־קאוו) און נאכדעם איז ער בעשטימט געווארען פאר דעם דירעקטאר פונ'ם אוקראינישען צוקער־טראסט.

איוואנאוו אבער האט שוין אויפ'ן פערציגסטען יאהר פון זיין רעוואלוציאנער'ען לעבען אנגעהויבען שפייען מיט בלוט. האט איהם די סאוויעט־רעגירונג פון אוקראינע אוועקגעשיקט „אויף רעמאנט“ קיין שווארצוואלד, און אזוי ארום איז ער אריינגעפאלען אין דעם דאזיגען סאנאטאריום, וואו די פרוי גרי־צענקא האט זיך שוין געהאט געפונען ביי א יאהר צייט.

איוואנאוו האט מיט זיין באלשעוויסטישען חוש תיכף געהאט דערשפירט, אז די פרוי גריצענקא געהערט געוויס צו דער משפחה צוקער־מאגנאטען, וועמעס זאוואדען ער אליין האט געהאלפען צו נא־ציאנאליזירען, און זי, די פרוי גריצענקא האט מיט איהר ווייבערישען חוש תיכף דערשפירט, אז אי־וואנאוו מוז געוויס זיין א באלשעוויק, וואס האט פערכאפט „איהר פאטערלאנד“, און וויל זיי ביידע האבען זיך צוערשט געהאט דערשראקען איינע פאר די אנדערע — האבען זיי נאך מעהר אנגעהויבען ציהען איינע צו די אנדערע.

די פרוי גריצענקא, וואס האט צוליב איהר לונ־גען־קראנקהייט אנגעהויבען אויסזעהען נאך פיל צארטער און דורכגעשטראלטער איז געווארען בע־זונדערס ביינעריג ווענען איוואנאוו'ן, ווייל זי האט נאך קיינמאל אין איהר לעבען נישט געהאט גע־זעהען קיין ריכטיגען באלשעוויק. די עמיגראנטיש־מאנארכיסטישע פרעסע, וועלכע זי פלעגט פלייסיג ליינען, האט איהר איינגעשמועסט אז די באלשעווי־קעס זענען אדער יורען, אדער טייוואלאגים. ביי ווע מען עס וואקסען הערנער אויף די שטערענס און פע־דערען אויף די קעפ.

איוואנאוו אבער איז דווקא געווען זעהר בלאנד און זעהר שלאנק. דיינע האר האבען אויסגעזעהען ווי זיידענע פעדים, און גערעדט האט ער א געשמאקען, זאפטיגען רוסיש.

ווען איוואנאוו פלעגט אבער דארפען געהן צום פראפעסאר אויף אנ'אונטערזוכונג, פלעגט ער מיט־נעהמען די פרוי גריצענקא זי זאל זיין די איבער־זעצערין אויף דייטש.

די פרוי גריצענקא פלעגט גערן מיטגעהן מיט איוואנאוו'ן צום פראפעסאר, ווייל אזוי ארום פלעגט זי זיך דערציהלען מעשה בארמהארציגע שוועסטער און דערמאנען זיך די אלטע גוטע יאהרען, ווען זי פלעגט אין מלחמה־צייט איין מאל אין דער וואך, מעשה־„שוועסטער“ בעזוכען די שפיטעלער פון די קריגס־איגוואלידען, און טון, הייסט עס, גוטס דער מענשהייט. די קייסערין אליין פלעגט דאך אויך טון דאס נעמליכע...

האט זיך פרוי גריצענקא דערוואוסט איינמאל פונ'ם פראפעסאר, אז דאס הארץ ביי איוואנאוו'ן האט גאר איבערגעוואנדערט פון דער לינקער אויף דער רעכטער זייט. דאס האבען זיינע אויפגעבלאזענע לונגען פערשטופט דאס הארץ אויף דער רעכטער זייט.

„קאפוט, הא?“ האט איוואנאוו דערשראקען א פרעג געטון דער פרוי גריצענקא, דערוויסענדיג זיך, אז זיין הארץ איז שוין גאר אויף דער רעכטער זייט.

„ניין, נישט קאפוט!“ האט איהם פרוי גריצענ־קא אנגעהויבען בערוהיגען, „דער פראפעסאר זאגט, אז ווען די לונגען וועלען ווידער בעסער ווערען, וועט זיך ס'הארץ קאנען אומקעהרען אויף דעם פריהערדיגען פלאץ.“

„קאן מען נאך לעבען מיט אזא הארץ“? האט איוואנאוו פריהליכער ביטערע א פרעג־געטון.

„פרובירט, אדרבא“! האט פרוי גריצענקא נאך מעהר ביטערע אנ'ענטפער געטון.

זענען ביידע פלוצים ניגעריג געווען צו זעהן, ווי אזוי מען קאן עס נאך פערפיהרען א ליבע, ווען ס'הארץ איז אויף דער רעכטער זייט.

„זעהסטו, באלשעוויקעס קאנען פיהרען לי־בעס אפילו מיט דער רעכטער זייט אויך!“ האט זיך איוואנאוו געוואונען גרויסהאלטע; ווען ער איז שוין געווארען עטוואס אינטימער מיט דער פרוי גריצענקא „איך הויב טאקע אן צו ענדערען מיין מיינונג וועגען די באלשעוויקעס“, האט פרוי גריצענקא זיך אנגעהויבען מודה זיין.

„אבער וואס וועט זאגען אויף דעם דיין מאן?“ האט איוואנאוו זיגעריש א פרעג געטון.

„מיין מאן וואלט מיך תיכף דערשאסען, ווען ער דערוויסט זיך גאר, אז כ'האב מיט דער געשעפ־טען.

„און מיך וואלט די „טשעקא“ דערשאסען, ווען זי דערוויסט זיך נאר, אז כ'האב מיט דיר גע־שעפטען“.

און ווייל די ביידע האבען פלוצלונג דער־שפירט די גרויסע סכנה, וואס לויערט אויף זייער אויסערגעוועהנליכער ליבע — זענען זיי געווארען נאך מעהר צוגעבונדען איינע צו די אנדערע און נאך מעהר אפהענגיג איינע אן די אנדערע.

ווער ווייס ווי לאנג די דאזיגע מערקווירדיגע ליבע וואלט געווען געדויערט, און מיט וואס זי וואלט זיך געווען געענדיגט ווען עס מישט זיך נישט אריין דער הארטער גורל, וואס האט א טבע אויסצורעדישען אין לעבען פערשידענע טראגעדיעס אדער קא־מעדיעס, נישט זשאלעווענדיג דערביי קיין שום קר־בנות.

דארף איינער א פוילישער פריץ'ל וואס האט זיך א לענגערע צייט אויפגעהאלטען אין סאנאטאר־יום און וואס איז געווארען מסוכן איפערזיכטיג אויף דעם טשעקיסטישען „הער קאמיסאר“ הלמאי ער האט ביי איהם ארויסגעכאפט די „רוסישע גרעפין“, ווי ער פלעגט זי אנרופען, דארף אט דער איפערזיכ־טיגער פוילישער פריצ'ל פערמסר'ן פאר דעם הער גריצענקא די געהיימע ליבע צווישען זיין פרוי מיט'ן באלשעוויק. און דער הער גריצענקא וואס איז געווען א גרויסער מאכער ביי קירילן, דעם הויפט־פרעטענדענט אויפ'ן צארישען טראן, האט זיך אויף טויט איבערגעשראקען, מחמת ער איז געווען זיכער, אז די פרוי זיינע האט נישט גאר איהם אליין פער־ראטען, נאר אז זי האט געוויס אויך נאך פערראטען דאס הייליגע פאטערלאנד, ארויסגעבענדיג איוואנ־אוו'ען די סודות פון קירילס „הויף“, וואס ער האט איהר לעצטענס געהאט פערטרויט.

האט דער הער גריצענקא נישט געקאנט פער־טראגען דעם צער און די שאנד, וואס זיין פרוי האט איהם אנגעטאן און ער איז בעגאנגען זעלבסטמארד.

די פרוי גריצענקא איז נאך דעם זעלבען חודש געשטארבען דורך א בלוט־שטורץ.

ש—ן.

אויטאמאביל־קעניג אלם גרינדער פון שטעדט

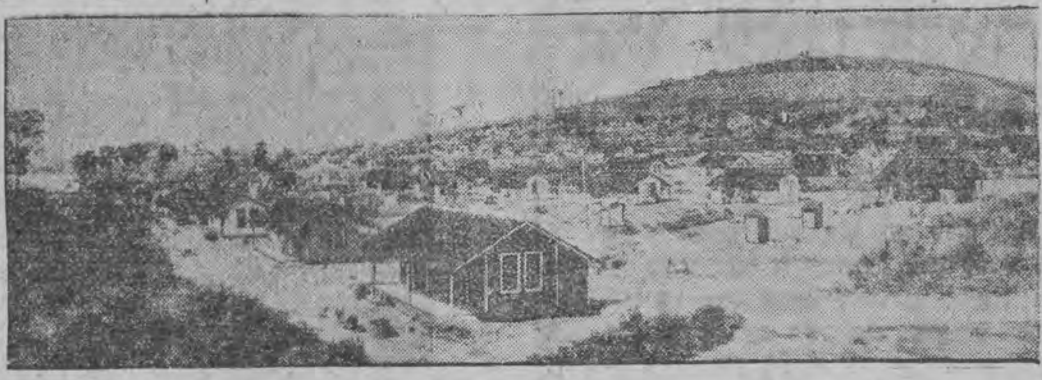

אנ'ארבייטער־שטאדט אין די בראזיליאנישע גומי פלאנטאציעס פון הענרי פארד.

געדענקט, יודען!

אז איהר דארפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין. כל זמן איהר האט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס־פובליציסט י. אינפעלד, לאדז, פיעטריס. 31

אויפנאהם־שעה'ן טעגליך פון 4—8 אוו.

שריפטליכע אנפראגען קאן מען אדרעסירען, לאדז, פאסט־קעסטעל 362

חתונה האבען

(סקיצע)

פון סארא ב. סמיט.

יעדע טאג איז דזשעני כסדר געווען פערגומען — אזוי פערגומען, אז זי האט אפילו נישט געהערט וואס מען רעדט צו איהר. און דערפאר ווען די מוטער האט איהר דערלאנגט עטליכע בריף, האט זי זיי א שטופ געטון אויף א שאפקע און אפילו איינעם נישט געעפענט.

זי האט זיך נישט געקימערט מיט בריף, מיט קיין זאך וואס אימיצער פון דער גרויסער וועלט קאן איהר דערצעהלען, זי האט זיך בלויז גע־קוויקט מיט דעם ליד פון פרייד, וואס האט געזונ־גען אין איהר גאנץ וועזען. א ליד פון פרייד, וועל־כעס זי האט כסדר געהערט.

זי האט אנגעמאסטען ביידע קליידער, זי האט בעשטעלט זיידענע אונטערוועש, זי האט דורכגע־קוקט א קאטאלאג פון מאדערניסטיש מעבעל און כסדר האט זי געטראכט;

„אין מיר איז פערהאן א פרייד... א פרייד וואס צעגיסט זיך איבער מיינע גלידער — א פרייד, וועלכע איז ענדליך פערווירקליכט געווארען“!

דזשעני איז נישט געווען קיין פראסט מיידעל, איהר גרויסע פרייד האט זיך נישט גענומען דערפון וואס זי וועט אין א וואך ארום חתונה האבען — און איהר האט געזונגען די פערווירקליכונג פון א חלום, וואס האט זיך נאך אנגעהויבען אין איהרע קינדער־יאהרען.

נאכמיטאג איז געקומען א גוטע חבר'טע, דזשע־ניס בעסטע חבר'טע. זי איז ערשט צוריקגעקומען פון פיטסבורג און דערפאר האט זי געוואלט, אז דזשעני זאל איהר דערצעהלען אלע איינצעלהייטען.

— אז ס'איז נישטא וואס צו דערצעהלען. די גאנצע זאך איז, אז מיר האבען חתונה. אין א וואך ארום האבען מיר חתונה! — האט דזשעני מיט טריאומף געזאגט.

זי האט דער חברטע נישט דערצעהלט וויפיל מ'רעהרען זי, דזשעני האט פערגאסען, ביז זי האט איהם איבערגערעדט; וויפיל מאל זי האט געסטראשעט, אז זי וועט בעגעהן זעלבסטמארד טאמער וועט ער נישט נאכגעבען איהר פערלאנג, און אז יאזעף האט ענדליך געזאגט „יא“, האט ער עס גע־זאגט מיט ווייניג פרייד.

אבער איצט האט זי זיך נישט געערגערט דערפון, זי האט געוואוסט אז ער האט זי שטארק ליב; אז שוין יאהרען ווי ער ליבט זי, אז זיין איינגעשפארטקייט האט זיך בלויז גענומען דערפון, וואס ער, יאזעף, א מוזיקער מיט פרעטענזיעס, האט געוואלט זיין „אנדערש“...

זי האט געביטען די טעמע, זי האט דער חברטע דערצעהלט וועגען דאר בייער וואוינונג וואס זיי האבען געדונגען, וועגען די שעהנע זאכען, וואס זי האלט אין איין קויפען און אויך געוויסע איינ־צעלהייטען וועגען דער חתונה.

ערשט פארנאכט, ווען זי האט זיך גענומען אנ טון כדי זיך צוצוגרייטען צו א בעגעגעניש מיט איהר געליבטען יאזעפ'ן, איז זי צוגעגאנגען צו דער שאפ קע, וואו זי האט אין דער פריה פערשטופט די בריף, פון צווישען א בארג מיט זאכען האט זי אר־פוירגעשלעפט א פאר זיידענע זאקען און אויך די עט ליכע בריף, זי האט בעטראכט דעם ערשטען — אנ'־אילוסטרירטען קאטאלאג פון עלעקטרישע לאמפען, „מען דארף אהין צוגעהן“, האט זי געטראכט און געעפענט דעם צווייטען בריף ווארעמע ווערטער פון אנ'אלטען פריינד — ער האט ערהאלטען די איינלא־דונג און ער וועט מיט פערגעניגען קומען צו דער חתונה.

דער דריטער בריף, און יאזעפס האנדשריפט, האט איהר איבעראשט ווי קומט עס, אז ער, וואס האט אזוי פיינט צו שרייבען בריף, זאל גאר איצט היינט, שרייבען? ער דארף זיך דאך באלד בע־געגענען מיט איהר, טא צו וואס אזא לאנגער בריף?

דאס פאפיר האט געציטערט אין איהרע הענד, די ווערטער זענען צוזאמענגעלאפען און אנגעפיהלט איהרע אויגען מיט א נעבעל פון שרעק.

א בריף פון יאזעפ'ן! זי האט געפיהלט ווי עס ברעכען זיך אונטער איהר די פיס, א שלעכטער סי־מן. פיהלט זי דען נישט אלעמאל אזוי, ווען זי מאכט דורך עפעס אונאנגענעהמעס? אבער ווי נא־ריש זי איז! וואס פאר א שלעכטס קאן איהר דען יאזעף אנזאגען?

אין צימער איז שוין האלב פינסטער, זי ציגדט אן א לאמפ און נעהמט לייענען דעם בריף:

„טייערסטע: —

„איך שטעל זיך פאר ווי פערוואונדערסט דו ביזט — דו דאלסט גאר בעקומען א בריף פון מיר? אבער דאס וואס איך וויל דיר זאגען קאן איך פערזענליך נישט ארויסרעדען. שוין וואכען ווי איך שטיק זיך מיט די ווערטער; שוין וואכען ווי איך צווינג זיך אפצולייקענען, אז זיי עקזיס־טירען, אבער דער דראנג פון דעם אמת, וואס יאגט זיך ארום אין מיר, איז שטארקער ווי איך בין, וואוהין איך וועגד זיך זעה איך אט דעם אמת אויסגעקריצט ווי פון פייער — א פייער וואס שטופט זיך מיר כסדר אין די אויגען אריין, הער מיך אויס און געדענק; וואס איך זאל נישט זאגען, קאן נישט אפשוואכען מיין שטארקע ליבע צו דיר. איך האב דיך נישט ווייניגער ליב היינט ווען איך שרייב דעם בריף, ווי איך האב דיך ליב געהאט נעכטען. ווען איך האב דיר נישט געקאנט זאגען דאס, וואס איך מוז, גלויב מיר, עס איז זעהר שווער. דו קאנסט דאך זעהן פון מיין שריי־בען ווי צעמישט מיינע געדאנקען זענען, דזשעני איך קאן נישט חתונה האבען! איך קאן נישט! בע טראכט מיך אלס א פייגלינג, אבער...“

ווייטער האט דזשעני נישט געקאנט לייענען, דער נעבעל האט זי ארומגעריגעלט; איינגע־הילט אפילו דעם עלעקטרישען לאמפ.

אין א האלבער שעה ארום, ווען זי האט גע־עפענט די אויגען האט זי דערפיהלט דעם גערוך פון בראנפען, געזעהען אז ארום איהר שטעהען די מו־טער, דער עלטסטער ברודער און א דאקטאר, זי האט זיך דערמאנט פארוואס די האט געחלשט און זי איז ווידער אוועקגעפאלען אין חלשות.

פיער און צוואנציג שעה האט זי געשוועבט צווישען לעבען און טויט, ווען זי האט נאר געהאט א קלארען מאמענט, האט זי זיך נאכגעפרעגט אויף יאזעפ'ן און אויף זיין בריף.

ענדליך האט מען איהר דערצעהלט אז דיין בריף האט מען צעריסען און אז ער אליין איז אוועק־געפאהרען.

אזוי ווי דזשעני האט זיך נאר געקאנט אוועק־שטעלען אויף איהרע אייגענע פיס, האט זי גענומען קאמאנדעווען מיט דעם גאנצען הויזגעזונד, ערש־טענס, האט זי אנגעזאגט אלעמען אז קיינער טאר נישט וויסען וועגען יאזעפס בריף.

— און די חתונה? וואס וועט זיין מיט דער חתונה? — האט די מוטער א פערצווייפעלטע גע־פרעגט, — מענשען ריכטען זיך דאך! מען דארף זיי דאך אנזאגען, אז עס וועט נישט זיין קיין חתונה!

— און ווער זאגט דען, אז עס וועט נישט זיין קיין חתונה? — האט דזשעני געפרעגט.

די מוטער האט געדענקט, אז איהר טאכטער איז צומישט.

— האט מיינער, אזא שאנדע! אזא שאנדע! ווי לעבט מען דאס איבער? ווי דערצעהלט מען דער וועלט אז דער חתן איז אנטלאפען? האסטו דען נישט געוואוסט אז ער האט מורא פאר חתונה האבען? ליב האט ער דיך! ליב! און פאר חתונה האבען האט ער מורא!

דזשעני האט נישט געענטפערט אויף דער מו־טערס געשריי, האט זי דען נישט געוואוסט ווי גע־רעכט זי איז?

— ארויסגעשיקט איינלאדונגען, געמאכט קליי־דער, בעצאהלט פאר א זאל, און איצט וועט נישט זיין קיין חתונה! נאט מיינער, וואס זאגט מען דער גאנצער וועלט?!

די „וועלט“... וויפיל טראגעדיעס שפילען זיך אפ צוליב דער וועלט? וויפיל הערצער ווערען צע־בראכען? וויפיל לעבענס ווערען נישט געמאכט און אלץ, ווייל מען וויל צופרידענשטעלען די וועלט?

כמעט יעדער מענש האט זיך איין וועלטעל. א וועלטעל וואס בעדערט איהם, וואס לאכט אפ פון איהם, און דאך איז מען אזוי פיל מקריב צוליב דעם וועלטעל!...

דזשעני איז געזעסען א שווייגענדיגע, אבער אין איהר האט זיך א בייער פלאן פארמירט. די מא־מע איז גערעכט: וואס וועט זאגען די וועלט?

און וואס טיפער זי האט זיך אריינגעטראכט אין דעם, אלץ שטארקער איז געווארען איהר בע שלוס, אז די וועלט טאר נישט וויסען.

— זארג נישט, מאמע, עס וועט זיין א חתו־נה — האט זי אין א שטיל, אבער פעסט קול גע־זאגט. — פערלאז זיך נאר אויף מיר און רעד נישט מיט קיינעם וועגען דעם.

נאך יענעם אוונט האט זיך דזשעני געזעהן מיט דעם מיטעליאהריגען דייטשען פאבריקאנט, וועמענס בוכהאלטערין זי איז פאר די לעצטע דריי יאהר געווען.

דער הער גאלדשמידט האט געציטערט פאר אויפרעגונג. — שוין אפשר פופציג מאל ווי דאס פריי־לין דזשעני האט זיך ענטזאגט מיט איהם צו הייראטען און איצט איז זי גאר געקומען איהם בעטען!

ער האט געוואוסט אז דזשעני איז פערליבט אין יאזעפ'ן, פונדעסטוועגען איז ער געווען צופרידען איינצושטימען מיט איהר — די חתונה וועט פארקו־מען, אזוי ווי געפלאנט, נאר ער, דער מיטעליעה־ריגער דייטש, וועט זיין דער חתן.

דעם אוונט פון דער חתונה האט דזשעניס „וועלטעל“ מיט איבעראשונג געקוקט אויף דעם מאן מיט וועמען זי געהט אונטער דער חופה. מאנכע האבען זיך געוואונדערט, אנדערע האבען זי בעדויערט. נאך אנדערע האבען אפגעלאכט פון איהר.

און זי, דאס נאאיווע מיידעל, האט מקריב גע־ווען איהר יוגענד כדי נישט צו ענטוישען אט דאס וועלטעל... און אפשר איז דאס געווען די לעצטע קארט אין איהר שפיל מיט יאזעפ'ן?...

—:[0]:—

ער אַ ווייסער, זי אַנ'אינדיאַנערקע

טראַגעדיע פון אַ פערפיהרט רויט=הויטיג מיידעל

די מעשה'לע וואָס מיר שילדערן דאָ, ווערט אָנגעגעבען [illegible] און זי דערצעהלט זיך אַזוי:

די אָקאַלע אינדיאַנער, איינער פון די מוטיגסטע אינדיאַנישע שבטים, האָט זיך צובונטעוועט געגען דער וואַשינגטאָנער רעגירונג, האָט אויסגעגראָבען דעם „טאָמאַהאַק", ווי מען רופט עס אויף'ן אינדיאַנישען לשון; דאָס מיינט, זיך גענומען צו די כלי זיין און דערקלערט מלחמה.

כדי צו פערמיידען בלוט פערגיסונג, האָט די רעגירונג געשיקט צום אומרוהיגען שבט אַ קאַטוילישען בישאָף, וועלכען די אינדיאַנער האָבען רעספעקטירט, ער זאָל אונטערהאַנדלען מיט די וועגען אַ שלום.

דאָס איז געווען אינמיטען ווינטער. דער בישאָף האָט געטראָגען אַ זעהר טייערען פעלץ וואָס ער האָט, אין די צייט פון די פרידענס פערהאַנדלונגען, אַוועקגעלעגט אין אַ זייט און זאָגאַנצען פערגעסען אין איהם.

שפעטער האָט ער זיך דערמאָנט אויף זיין טייערען מלבוש, אָבער דער פעלץ איז געווען פערשוואונדען.

„זאָרגט זיך נישט — טרייסט איהם דער אינדיאַנער טשיף — דער פעלץ וועט זיך געפונען, וואָרום קיין אינדיאַנער גנבים זענען נישטא. אויב איהר זייט איצט דער איינציגער ווייסער אויף מיילען אַרום".

און כך הוא: אַנ'אינדיאַנער האָט דעם פעלץ געפונען און איהם אויפגעהאָנגען, וואַרטענדיג ביז דער איגענטימער וועט זיך מעלדען.

דער צוועק, צוליב וועלכען די געשיכטע ווערט דערצעהלט, איז אַ דאָפעלטער: ראשית, צו בעווייזען די ערליכקייט פון די אינדיאַנער, אַז עס זענען ביי זיי נישטא קיין אינדיאַנער גנבים, והשנית, אויב שוין יאָ אַ גנב, מוז עס זיין אַ ווייסער.

אַזוי דערצעהלען אויך אַלע, וואָס האָבען געשטודירט דאָס לעבען פון די אינדיאַנער און קענען זייער כאַראַקטער, אַז איידער די ווייסע זענען געקומען קיין אַמעריקע, האָט דער אינדיאַנער לחלוטין נישט געוואוסט וואָס עס הייסט שווינדעל, בעטרוג אָדער זאָגען ליגענס. דאָס, וואָס די רויטהויטיגע זענען שפעטער געוואָרען בעטריגער און גזלנים, האָבען זיי זיך אויסגעלערנט פון די ווייסע, וועלכע זיי די אינדיאַנער, האָבען דאַן נאָך אַריבערגעשטיגען אין געוואַלד־טאַטען דורך די ביטערע ערפאַהרונגען, וואָס זיי האָבען גענאָסען פון זייערע בלוטיגע שונאים, די ווייסע.

פונדעסטוועגען האָט דער גיפטיגער איינפלוס פון די בלייכהויטיגע, ווי די ווייסע ווערען אָנגערופען נישט בעוויזען צו טויטען די ערליכקייט און די תמימות פון דעם אינדיאַנער, ווי עס בעווייזט אָט דער טראַגישער פאַל, וואָס ווערט געמעלדעט פון אַ ווייטען ווינקעל אין קאַנאַדע.

דאָרטען האָט אין די טיפע וועלדער בעוואוינט אַנ'אינדיאַנישע פאַמיליע, וואָס איז בעשטאַנען פון דעם טאַטען, וועלכען מען האָט גערופען „דער שוואַרצער אַדלער"; דער מאַמען, מיט איהר נאָמען „דאָס מורמעלענדיגע טייכעל"; דער טאָכטער וואָס האָט געהייסען „מאָרגען בלום", און פון צוויי יונגלעך, קליינע אינדיאַנערלעך.

אַ גאַנצען ווינטער האָט דער טאַטע זיך בעשעפטיגט מיט פאַנגען חיות אין פאַסטקעס, זיי אָפּשונדען איינגעזאַלצען די פעלכלעך, אויסגעאַרבייט און פערהאַנדעלט אין פוטער. אין פריהלינג פלעגט קומען אַ ווייסער ציוויליזירטער און עס אָפּקויפען פאַר אַ פינפטעל געלט פון דעם ווערט. זומער האָט דער אינדיאַנער געכאַפּט פיש. אין האַרבסט האָט ער געפיהרט ציוויליזירטע ספּאָרט־לייט אויף יאַגד.

איינער פון די ספּאָרטלייט איז געווען העריי קאַלען ער האָט זיך צוגעשדכנ'ט צו דער אינדיאַנער מיידעל און איהר פערזיכערט, אַז ער האָט זי ליב. זי האָט איהם געגלויבט. און פאַרוואָס זאָל זי איהם נישט גלויבען? פאַרוואָס זאָל ער איהר זאָגען אַ ליגען?

געווען איז דאָס שפעט אין האַרבסט. עס איז שוין געווען שטאַרק קאַלט און דער „שוואַרצער אַדלער" האָט זיך גענומען צו דיינע יאַגדען. ער איז זעלטען געווען אין דער היים, און העריי קאַלען פלעגט אָפּט קומען צום בעזוך.

די מאַמע איז געווען צופיל בעשעפטיגט זי האָט בעדאַרפט צומאַלען קאָרן, אויסטריקענען פלייש, פיש, אויפנייען קליידער פאַר די קינדער און פערריכטען דאָס הויז געגען די ווינטערדיגע שטורעמס.

זי האָט קיין צייט נישט געהאַט אויפצופאַסען און קאַלען פלעגט געהען שפּאַצירען מיט איהר טאָכטער ביז שפעט אין דער נאַכט. אַזוי האָט עס געדויערט עטליכע וואָכען, און דאַן איז ער אוועקגעפאָהרען ערגעץ ווייט אַ היים.

אין פריהלינג, ווען דער טאַטע איז כמעט־שיג געוואָרען מיט זיין „אַרבייט, האָט איהם די טאָכטער מיטגעטיילט, אַז אין אַ פּאָר חדשים אַרום וועט זי ווערען אַ מוטער און דער פאָטער פון איהר קינד איז העריי קאַלען, וועלכער האָט איהר פערשפּראָכען צו קומען וואוינען מיט איהר פאַר'ן גאַנצען לעבען.

דער „שוואַרצער אַדלער" האָט שוין אַביסעל געקענט די ווייסע און ער האָט ערקלערט אַז ער האָט אויף איהר שטאַרק פעראיבעל, פאַרוואָס זי האָט איהם פריהער נישט געפרעגט. נאָר פערפאַלען, איצט מוז ער רעדען מיט העריי קאַלען און איהם דערמאָנען אויף זיין פערשפּרעכען.

עס האָט גדויערט לאַנג ביז ער האָט אויסגעפונען, וואו דער ווייסער געפינט זיך און מיט צוויי חדשים שפעטער האָט דער אינדיאַנער צוריקגעבראַכט אָט דעם גרוס:

העריי קאַלען איז פערהייראַט, ער האָט אַ ווייסע פרוי מיט דריי קינדער און ער דענקט גאָר נישט צו קומען צוריק צו דער „מאָרגען בלום", נאָר כדי צו פערמיידען אַ סקאַנדאַל איז ער צופרידען איהר צו געבען טויזענד דאָלאַר.

מען האָט איהם געראַטען — האָט דער אינדיאַנער ווייטער דערצעהלט — אָנצופאַנגען אַ פּראָצעס געגען דעם פערפיהרער; אָבער ווי קאָן זיך אַן אָרימער אינדיאַנער פערמעסטען געגען אַ ווייסען אין אַ פרעמד לאַנד?

די „מאָרגען בלום" האָט אַלץ אויסגעהערט און געשוויגען.

קיין ענגליש האָט זי נישט געקענט שרייבען, נאָר איהר ברודער'ל האָט איהר געזאָגט אַז „אַ מיידעל, וואָס לאָזט זיך בעטריגען פון אַ מאַן, האָט קיין רעכט נישט צו לעבען, און נאָך ווייניגער האָט זי אַ רעכט צו ברענגען דעם בעטריגער'ס קינד אויף דער וועלט אָבער קלאָגען איהר מאַן טאָר זי אויך נישט".

מיט איהר פאָטער'ס רעוואָלווער האָט זי זיך דערשאָסען.

אָט אַזוי האָט געהאַנדעלט אַ ווילדע.
העריי קאַלען איז אַ ציוויליזירטער!

ה.

היטלער'ס רעכטע האנד

גענעראַל לייטנאַנט פראַנץ פאָן עפּ.

וואוינונגען פון היימלאזע אין די פארשטעט אין בערלין

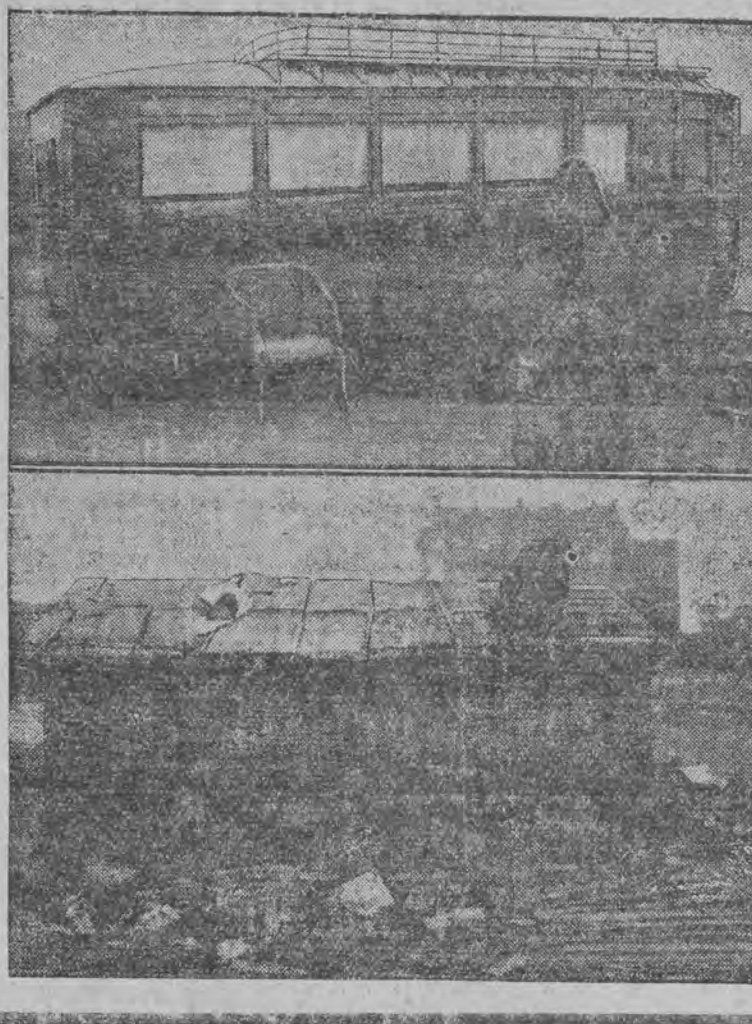

אין לאָנדאָנער מוזיי האָט מען אַריינגעשטעלט אַ היסטאָרישע בעט

פאַר 12 מענשען צום שלאָפען

אין היינטיגער צייט ווען מען שפּאָרט פּלאַץ און מען מאַכט דאָס הויז־מעבעל שפּאָרעוודיג און קליין איז עס ממש אומגלויבליך, אַז אַמאָל האָט מען „געבויט" אַ בעט, וואָס האָט געדאַרפט פערנעמען נישט אַ גאַנץ צימער, נאָר אַפילו אַ גאַנצע שטוב איז פאַר דעם געווען קאַרג. מען האָט ספּעציעל פאַר דעם בעט געבויט אַ גאַנצען פּאַלאַץ, אַ הויף.

דאָס בעט ווערט פערעכענט פאַר'ן גרעסטען שטיקעל מעבעל אין דער וועלט.

אַצינד שטעהט דאָס בעט אין דעם לאָנדאָנער מוזיי, וואָס רופט זיך וויקטאָריע און אַלבערט מוזעאום.

דאָס בעט איז 11 פוס לאַנג און זיבען און אַ האַלב פוס ברייט. עס קאָנען אין דעם בעט שלאָפען אַ טוצען מענשען גאַנץ בעקוועם. די אויספיהרליכע געשיכטע פון דער בעט איז נישט אינגאַנצען בעקאַנט, מען ווייסט נאָר, אַז מען האָט עס געמאַכט אין יאָהר 1580 פאַר ווער־פּאַרק און אַז עס איז דאָרטען געשטאַנען אַ הונדערט יאָהר. אינ'ם קראַון (אין אַ דערפעל פון ווער) איז עס געשטאַנען ביז דעם יאָהר 1764 און דערנאָך האָט מען עס אַריבערגעפיהרט אין סערעקענס העד איז, אין וועלכען מען פלעגט בעלייגען אַ צוועלף מענשען יעדע נאַכט ווען עס זענען געווען אַ סך געסט.

מיט אַ פופציג יאָהר צוריק האָט די ענגלישע רעגירונג אָפּגעקויפט דאָס בעט און מיט דעם בעצירט אַ ספּעציעל גרויסע קאַמער אין ריי־הויז אין האָדענסטאָן (אין דעם דאָזיגען הויז האָט מען געמאַכט די קאָנספּיראַציע צו דערמאָרדען דעם קעניג טשאַרלז דעם צווייטען).

וויליאַם שעקספּיר. דער אומשטערבליכער ענגלישער דראַמאַטורג, האָט דערמאָהנט דאָס דאָזיגע בעט אין איינעם פון זיינע ווערק. דאָרט איז דאָ אַזאַ אויסדרוק: „כאָטש דאָס ליילעך איז גרויס גענוג צו פערשפּרייטען דאָס בעט פון ווער אין ענגלאַנד". חוץ שעקספּיר'ן האָבען אויך אַנדערע ענגלישע שרייבער דערמאָנט דאָס בעט אין זייערע ווערק און געשריבען וועגען דעם, אַז דאָס איז דאָס גרעסטע שטיק מעבעל אין דער וועלט.

דער מוזיי האָט אָפּגעקויפט דאָס בעט, נישט דווקא דערפאַר, וואָס עס איז דאָס גרעסטע און טשיקאַווסטע שטיק מעביל אין דער וועלט, נאָר גאָר דערפאַר, וואָס עס איז דאָ דערויף שעהנע מאַלערישע צייכענונגען און בילדער. עס זענען אויך דאָ דערויף שעהנע גראַווירונגען און זעלטענע שניצערייען.

אויף דער טאַפליע ביים צוקאָפּענס איז אויסגעמאָלט אַ פּאַלאַץ, וואָס מאַהלער און מבינים קאָנען זיך גאָר נישט גענוג אויסלויבען פון דעם. די פיס אין די סלופּעס זענען מייסטערהאַפטע שניצערייען.

דער אַמעריקאַנער געלעהרטער פּראָפעסאָר אַרטור ה. קאָמטאָן פון דער טשיקאַגער אוניווערזיטעט נעהמט אונטער אַ רייזע אַרום דער וועלט צו פאָרשען די קאָסמישע שטראַהלען.

וויפיל דאַרף אַ קינד שלאָפען?

(מעדיצינישע נאָטיצען)

פון ד"ר וו. קאַנטאָר

די בעסטע רוה פאַר'ן קערפּער איז שלאָף. אין שלאָפענדיגען צושטאַנד האָט דער קערפּער פולשטענדיגע רוה, אַפילו די אָרגאַנען, וועלכע אַרבייטען אימער, ווי, צום ביישפּיל, ס'האַרץ און די נירען, קריגען זייער גרעסטע רוה ווען מען שלאָפט. שלאָפען, אַלזאָ, איז אַ גאַנץ נויטיגע זאַך פאַר יעדען מענשען, אָבער איבערהויפּט איז עס נויטיג פאַר קינדער. ווען דער קערפּער איז אַקטיוו, איז יעדער צעל פערנומען מיט דער אַרבייט, וועלכע פאַלט אויס אויף זיין טייל, עס איז דאָ מעהר אָפּפאַל, וואָס פאָרמירט זיך אַלס אַ רעזולטאַט פון דער אַקטיוויטעט; די נייע מוזען עס אַרויסוואַרפען, די הויט מוז אַרויסהעלפען, די לונגען מוזען אַריינגעמען מעהר לופט, די האַרץ מוז פּאָמפּען מעהר בלוט, די מוסקולען מוזען שווערער אַרבייטען און דאָס איז אמת וועגען יעדען קערפּער־טייל. איבערהויפּט נאָך, אַז דאָס קינד איז ווירקליך פיל מעהר אַקטיוו פאַר'ן דערוואַקסענעם. בלייבט אַלזאָ ווייניג צייט פאַר די צעלען צו פערמערען און פערגרעסערען זיך. זיי זענען צופיל פערנומען מיט'ן באַלדיגען מעטאַבאָליזם. די אמת'ע צייט אויף צו וואַקסען און ענטוויקלען זיך פאַלט, אַלזאָ אויס אויף דער צייט, ווען מען שלאָפט.

די מערסטע קינדער קריגען נישט גענוג שלאָף, די נאָרמאַלע ביי־געבוירענע אָדער גאָר יונגע קינדער דאַרפען שלאָפען צוואַנציג שטונדען פון די פיר און צוואַנציג דעם ערשטען מאָנאַט; זעכצעהן שטונדען פון צווייטען ביז דעם זעקסטען מאָנאַט; פופצעהן שטונדען פון זעקס מאָנאַט ביז אַ יאָהר, און פערצעהן שטונדען דעם צווייטען יאָהר. אַ נאָרמאַל קינד דאַרף שלאָפען פון עלף ביז פערצעהן שטונדען יעדען טאָג פון צוויי ביז פינף יאָהר, און צעהן שטונדען צווישען פינף און פופצעהן יאָהר. דאָס הייסט, אַז דאָס קינד מוז שלאָפען מעהר דורך די פעריאָדען ווען זיי וואַקסען אַמשנעלסטען. אום אויסצופיהרען עס מוז אַ צוויי־יאָהריג קינד זיך לייגען שלאָפען זעקס אַ זייגער; אַ פינף יאָהריג קינד — זיבען אַ זייגער; אַ צעהן־יאָהריג קינד — אַכט אַ זייגער, און אַ פופצעהן יאָהריג קינד — ניין אַ זייגער. אַ טעגליכע רוה בייטאָג איז נויטיג ביז די שול־צייט ערלויבט עס, כאָטש מען קאָן נישט ערוואַרטען, אַז קינדער זאָלען שלאָפען בייטאָג שפּעטער ווי ביז דריי אָדער פיר יאָהר. פּונקט אַזוי ווי אין פאַל פון דערוואַקסענע, פאָדערט נישט יעדעס קינד דיזעלבע שעה'ן שלאָף. איין קינד קאָן קריגען גענוג רוה אין אַ פיל קירצערער צייט ווי אַ צווייטעס קינד; אָבער די צייט וואָס מיר האָבען אויסגערעכענט איז נויטיג פאַר'ן דורכשניטליכען קינד. עס איז אויך גאַנץ נויטיג אַז דאָס קינד זאָל שלאָפען נאָרמאַלע שטונדען. שלאָפען שפעט איבערדערפריה מאַכט נישט אָפּ פאַר דאָס שפעט לייגען זיך אין אווענט. דאָס קינד דאַרף זיך לייגען שלאָפען פריה גענוג, אַז עס זאָל נישט זיין נויטיג צו וועקען איהם איבערדערפריה.

אָפּט פּאַסירט, אַז קינדער קאָן נישט איינשלאָפען אין צייט צוליב דעם, ווייל זיי זענען צופיל אויפגערעגט פון שפּילען זיך ביז דער לעצטער מינוט פאַר'ן שלאָפען געהען. אָפּט איז עס צוליב דער שעדליכער מדה פון פאָטערס צו שטיפען מיט קינדער פונקט פאַר'ן שלאָפען געהען. אַמאָל האָט דאָס קינד שוועריגקייטען איינצושלאָפען, ווייל עס איז פּשוט צו־מיד.

יונגע קינדער שלאָפען נישט אַזוי רוהיג ווי עלטערע קינדער אָדער דערוואַקסענע מענשען. אַמאָל איז דאָס אויסערגעוועהנליך אומרוהיג און דאָס פּאַסירט דורך דעם, וואָס דאָס קינד טראָגט צופיל זאַכען אָדער די ווענטילאַציע אין צימער איז נישט גוט רעגולירט. די הויפּט אורזאַכען זענען אָבער צופיל עסען ביים לעצטען מאָלצייט, צופיל אויפרעגונג אָדער פון צופיל אָנשטרענגונג.

פיל מוטערס, וועלכע גיבען אוועק פיל צייט און מיה אויף דעם קינד'ס עסען און קליידונג, פערזעהען אָפּט דעם קינד'ס שלאָפען, ווייל זיי ווייסען נישט ווי נויטיג דער שלאָף איז פאַר דעם קינד'ס נאָרמאַלער ענטוויקלונג, פיזיש און גייסטיג.

נייער
פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער
פאלקסבלאט

דאנערשטאג
14
ח
שבט תרצ"ב

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.40
זון-אונטערגאנג 3.44

פערלענגערט דער טערמין
פון אפגעבן די רעגיסטראציע-רשימות פון די לאקאטארען

(א) די וואיעוואדזטווע האט פערלענגערט דעם טערמין פון אפגעבן די רעגיסטער-רשימות פון די לאקאטארען פון 31-טען דעצעמבער 1931 אויפ'ן 30-יוני 1932.

דאס פערלענגערן דעם טערמין איז אויך חל אויף טאמאשאוו, קאליש, קאלא, לאסק, לענטשיץ, קאנין, וויעלון און ראדאמסק.

געפונען א צעפוילטען קערפער פון א נייגעבוירען קינד

(א) אויפ'ן באלוטער מארק 2, האבען לאקאטארען געפונען א פעקעל, אין וועלכען ס'איז געלעגען פערפאקט אין פאפיר א קערפער פון א ניי-געבוירען קינד. דער קערפער איז שוין געווען האלב פערפוילט. די פאליציי האט פעסטגעשטעלט, אז דאס קינד איז דערשטיקט געווארען. די פערברעכערישע מוטער ווערט געזוכט.

אפטייקען
די היינטיגע נאכט-דיושורען

(2) פאסאש (קאסטשעלנא 10), כארעמזא (פאמארסקא 10), מילער (פעטריקאווער 46), עפשטיין (פעטריקאווער 225), גארטשינסקי (פשיאזד 59), אנטאניעוויטש (פאביאניצקא 50).

פון טויב-שטומען-פעראיין

(—) די פערוואלטונג פון טויב-שטומען-פעראיין איז מודיע די מיטגלידער, אז שבת 6 אוונט קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל זאוואדזקא 4 א וויסענשאפטליכע פארלעזונג פאר די מיטגלידער.

זעלבסטמארדען

(2) אויפ'ן קאטוילישען צמענטאזש האט זיך פערסמט די 60-יעהריגע פלארענטינא לאנגהויז. איז א שווערען צושטאנד האט פאגאטאוויע זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

(2) דער ארבייטסלאזער גוסטאוו ברייצר (נאווראט 64), האט זיך אויפגעהאנגען. דער דאקטאר האט קאנסטאטירט דעם טויט.

(2) אין א שווערען צושטאנד האט די פאגאטאוויע אפגעפיהרט אין שפיטאל די פערסמטע 54-יעהריגע קאטערינא סוסקא פון ניי-טארגאווא 4.

א פערברעכערישע מוטער

(2) דעם 30 אקטאבער האט די 24-יעהריגע וויקטאריא ווארנאווסקא אריינגעווארפען אין שייבלערס טייך איהר ניי-געבוירען קינד.

נעכטען איז אין קרייז-געריכט פארגעקומען איהר פראצעס פאר דערמארדען איהר קינד.

די פערברעכערישע מוטער איז בעשטראפט געווארען אויף אנדערטהאלבען יאהר תפיסה.

פון האנדעלס-געריכט

אויף דער לעצטער זיצונג פון האנדעלס-געריכט איז פערעפענטליכט געווארען אנ'אופאדלאשטש ישראל הערש קונסקי, פעדפוס-געשעפט (סקווערנאווא 18). דער געפאלענער סוחר איז געשטעלט געווארען אונטער פאליצייאישער אויפזיכט.

* * *

אויף דער זעלבער זיצונג, איז בעטראכט געווארען דער אופאדלאשטש פון אברהם מינץ, מאנופאקטור-געשעפט (פיעטרק. 33) וועלכער איז פערעפענטליכט געווארען ד. 15-טען דעצעמבער פ. י.

צוליב דעם, וואס ביז איצט האט זיך קיינער פון די קרעדיטארען נישט געמאלדען, האט דאס געריכט דעם אופאדלאשטש אויפגעהויבען.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופאדלאשטש פון העלענא קאפאנסקא, איז אויפ'ן ארט פון ביזאיצטיגען קוראטאר אדוו. פעליקס, נאמינירט געווארען אדוו. יאסטזשעמבסקי.

* * *

דער אופאדלאשטש-מאסע פון דער געפאלענער פירמע „מיכאל שפיצוואק און שותף" האט דאס געריכט דערלויבט צו פערקאכטען דעם פאבריקס-לאקאל (פיעטרקאווער 254).

* * *

דער געפאלענער פירמע „ה. לימאן און י. מ. טשערשקאווסקי" (אגראדאווא 9) האט דאס געריכט בעגעבען א צוויי וואכענדיגען צוגאב-טערמין פאר די קרעדיטארען, וואס האבען נישט בעוויזען אנצומעלדען זייערע חובות. דער טערמין איז דער לעצטער. די בעלי חובות, וואס וועלען ביז דעם טערמין נישט אנמעלדען, וועלען שוין מעהר נישט קענען אנמעלדען זייערע פרעטענציעס צו דער אופאדלאשטש-מאסע.

היינט — לייב קאראליצקי'ס פראצעס
פאר דערמארדען דעם 25-יעהריגען באלעסלאוו מילער

(2) היינט קומט פאר אין היגען קרייז-געריכט דער פראצעס געגען 20-יעהריגען לייב קאראליצקי, וועלכער האט דערשאסען דעם 25-יעהריגען באלעסלאוו מילער.

דער מארד איז געשעהען דעם 4 נאוועמבער פ. י. ביי פאלגענדע אומשטענדען:

מיט עטליכע יאהר צוריק האט זיך אויף ראג ציגעל-נאס און פיעטריקאווער געעפענט א קלוב פאר פינג-פאנג-שפיל. דארט פלעגט זיך טאג-איין טאג-אויס פערזאמלען די שול-יוגענד מכל-המינים אין כתם יוגענד, וואס פלעגט אין האזארד-שפיל איבערלאזען דאס ביסעל געלד סיי ביי שווינדלער, סיי ביי די באלעבאטים פונ'ם קלוב.

80 פראצענט כמעט פון דער שפילענדער יוגענד זענען געווען יודען, און זיי פלעגען פערשפילען די אפגעשפארטע געלדער פון עסען און פון דעם, וואס זיי פלעגען בעקומען פון זייערע עלטערן אויף ביכער.

די באלעבאטים פונ'ם פינג-פאנג-לאקאל זענען מיט דער צייט רייך געווארען. און נישט לאנג צוריק האבען זיי דעם לאקאל זייערען אריבערגעטראגען אין א גרויסער 3-צימערדיגער וואוינונג אויף פיעטרקאווער 90, קופער-אפיצינע, פארטער.

דער ראש המדברים פון די אלע שפילער, און דער גאנצער רעדעל-פיהרער איז געווען דער 20-יאהריגער יודישער יונגערמאן לייב קאראליצקי פון שרודמיעיסקא 21.

ווי געזאגט, איז קאראליצקי געווען דער גאנצער מאכער, און ער האט ממש אנגעווארפען א פחד אויף זיינע „אינטערטאנען", די שפילער. לעצטענס איז אין דעמזעלבען פינג-פאנג-קלוב געווארען א שטארקער איינגייער דער 29-יאהריגער באלעסלאוו מילער, (פון גראבאווא 23) וועלכער האט זיך אנגעהויבען מתקנא צו זיין אין דער אויפיהרערשאפט פון קאראליצקין, און געוואלט פאר יעדען פרייז ארויסקריגען פון אים די „בכורה" און די דעה.

אזוי האבען זיך אנגעהויבען צווישען די דאזיגע 2 חברה-לייט קריגעריען און אמפעריען, ביז ס'איז דערגאנגען צו דעם טראגישען מאמענט.

דעם 21 נאוועמבער, אנ'ערך 11 א זייגער אין אוונט איז אין קלוב אנגעקומען באלעסלאוו מילער, וועלכער האט באלד געוויזען די שפילערס, אז ער האט ביי זיך א קינזשאל. וועלכען ער האט גרייט פאר זיין קאנקורענט, קאראליצקין.

אייניגע פון קאראליצקיס קאלעגען האבען, פערשטעהט זיך, דעם ענין נישט פערפאסט, און אז ער איז אביסעל שפעטער אנגעקומען אליין, האבען זיי איהם איבערגעגעבען, אז מילער האט ביי זיך א מעסער.

קאראליצקי האט דאן ערקלערט, אז ער האט פאר איהם קיין מורא נישט, ווייל ער האט ביי זיך א רעוואלווער, וועלכער איז אנגעלאדענט מיט 5 קוילען.

מען האט עס תיכף צוגעטראגען מילער'ן און יענער האט פון זיין זייט ערקלערט, אז ווער ווער, אבער ער האט אוודאי נישט מורא פאר קאראליצקי'ן.

דאך האט זיך מילער צוריקגעצויגען און איז אראפ אין הויף, וואו ער האט זיך געשטעלט אין צווייטען טויער ווארטען אויף זיין „קאנקורענט" מיט'ן קינזשאל אין האנד. קאראליצקי איז אויך אראפ אונטען, האלטענדיג גרייט דעם רעוואלווער.

אז ער האט דערזעהען, דאס מילער דערנעהנטערט זיך צו איהם און דראהט איהם מיט'ן מעסער, האט ער געווארענט, אז עס איז נישט קיין שפילכעל — אז ער וועט שיסען...

מילער האט איהם אבער נישט געהערט, אדער נישט געגלייבט, און איז ווייטער אויף איהם געגאנגען מיט'ן מעסער.

דאן האט קאראליצקי אויסגעשאסען מילער'ן אין הארץ אריין, און אוועקגעלעגט איהם א טויטען אויפ'ן ארט.

אין הויף איז געווארען א גרויסע מהומה, די פינג-פאנג-שפילער זענען ארויסגעלאפען פון לאקאל, און מ'האט געמאכט א געוואלד אין גאס, אז מ'האט דערמארדעט א מענשען.

גראד איז פערבייגעגאנגען דער פאליציי-קאמיסאר אנדזשאק, וועלכער איז אויף דעם טומעל אריין אין הויף.

קאראליצקי האט איהם אפגעגעבען זיין רעוואלווער, און בעת מעשה אויסגערופען: — „איך האב דערהרג'עט א לאבוז, שיצענדיג דאס אייגענע לעבען!"

קאראליצקי איז ארעסטירט געווארען.

אויפ'ן פראצעס טרעטען ארויס 32 עדות.

קאראליצקי'ן דראהט פון 8 ביז 15 יאהר תפיסה.

דעם מארזיק, אויפ'ן פראצעס וועט פיהרען ריכטער לאזינסקי. פראקוראר — כאלאווסקי און פערטיידיגער — אדוואקאטען פארעל און לילקער. ציוויל-מאהנער מצד דעם ערמארדעטענס פאמיליע — אדוו. פוזי רימלער.

פיר יאהר תפיסה פאר אויסארבייטען פאלש געלד

(2) נעכטען איז אין היגען קרייז-געריכט בעטראכט געווארען דער פראצעס געגען 37-יעהריגען פראנטשישעק פאבינסקי, זיין 17-יעהריגען זוהן סטאניסלאוו און 32-יעהריגע זאפיא אנדזשעיאק, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין פאבריצירען פאלשע מטבעות פון 50 גר. 1 און 5 זל.

אין די חדשים סעפטעמבער ביז'ן סוף נאוועמבער האט די פאליציי אבסערווירט אין פערקעהר פאלשע מטבעות וואס זענען געווען זעהר געשיקט נאכגעמאכט. דאריף זיך מאכען, אז אויפ'ן באלוטער מארק האט זיך א געהיים-אגענט אונטערגעהערט א שטיקעל קאנפליקט צווישען א קארטאפעל-הענדלער און א קונה, וועלכער האט געוואלט בעצאהלען מיט פאלש געלד.

דער געהיים-אגענט האט נאכגעשפירט דעם יונגענמאן און געזעהען ווי יענער טראגט אוועק די קארטאפעל אויף שארע גאס 2 אין דער וואוינונג פון פראנטשישעק פאבינסקי. דער געהיים-אגענט האט ארויסגערופען פאליציי, וועלכע האט אינטערגענומען א רעוויזיע אין פאבינסקי'ס וואוינונג. דער רעזולטאט איז געווען, אז מען האט אין א שענק געפונען פאלשע מטבעות פון 50 גר. 1 און 5 זל. אונטערן בעט האט מען אויך געפונען א גוספארם, אפצוגיסען מטבעות און א גרעסערן קוואנטום מעטאל.

די דערמאנטע 3 בעשולדיגטע זענען אין יענעם מאמענט ארעסטירט געווארען.

די בעשולדיגטע זאפיא איז שוין איינמאל געווען פערמשפט אויף 4 יאהר תפיסה פאר פעלשען געלד.

אין געריכט האט זיך פאבינסקי מודה געווען און האט די גאנצע שולד גענומען אויף זיך ערקלערענדיג, אז זיין זוהן און זאפיא האבען נישט געוואוסט, אז ער ארבייט אויס פאלש געלד.

נאכ'ן אויסהערען די עדות האט דאס געריכט ארויסגעטראגען אנ'אורטייל לויט וועלכע פאבינסקי איז פערמשפט געווארען אויף 4 יאהר תפיסה און צו פערלירען אלע רעכט.

פראנטשישעק פאבינסקי און זאפיא אנדזשעיאק זענען בעפרייט געווארען

די פאמיליע עסט אין עס-צימער
און גנבים „ארבייטען" דערוויל אין שראפ-צימער
דרייסטע גנבה אין דער ווערט פון 4 טויזענד זל.

(א) נעכטען האבען גנבים זיך אריינגעריסען אין דער וואוינונג פון יצחק גוטמאן (דאמבראווסקא 41) גוטמאן און זיין פאמיליע זענען גראד געזעסען אין עס-צימער ביי נאכט-עסען. די גנבים האבען געארבייט גאנץ געשמאק אין שלאף-צימער און צוגענומען מלבושים, וועש און ציהרונג אין דער ווערט פון 4 טויזענד זל. די גנבה איז בעמערקט געווארען ווען די הויז-מענשען זענען אריין אין שלאף-צימער.

אפקלאנגען פון דער צאל-אפערע אין לאדז
צום געריכט ווערען ארויסגערופען 200 עדות
און וועט דויערן א וואך צייט

(א) קומענדיגען מאנטאג וועט אין לאדזער קרייז-געריכט פארקומען א גרויסער פראצעס געגען די מיסברויכען פון די בעאמטע אין דער לאדזער צאל-אגענטור פון די פוילישע באהנען, וועלכע האבען פאר א בעלוינונג ארויסגעגעבען נישט פערצאלטע סחורה, צוליב וואס די מלוכה-קאסע האט געליטען א שאדען פון 60 טויזענד זל.

אנגעקלאגט זענען 6 בעאמטע פון דער צאל אגענטור, 3 עקספעדיטארען און 15 מיטארבייטער פון פערשידענע עקספעדיציעס.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען 200 עדות. מ'רעכענט אז דער פראצעס וועט דויערן א גאנצע וואך.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"
דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן.

פרייטאג אויף דער נאכט... ווען יעדער יוד איז א מלך...

פרייטאג, דעם 15-טען יאנואר 9 אוו. נור 1 מאל אזא גראנדיעזער פערוויילונגס-אוונט
ס'ווערט געשפילט צום 60-טען מאל דער גרעסטער רעקארד-שלאגער

א הארץ וואס בענקט

אין 3 גרויסע אקטען מיט געזאנג און טענץ.
די יונגסטע סוברעטין, דאס 8-יעהריגע וואונדער-קינד לאלא אמזעל אין איהר הויפט-ראלע
— נאך דער פארשטעלונג —

א קראנץ פון שענסטע און בעסטע

„דער חזן מיט די חזנ'טע", „קריינדעל", „משה'לע", „יוד שע אנטיקען"
ס'נעמען אנטייל די בעסטע ארטיסטען פון פילהארמאניע און קאמעראל-טעאטער.
אכטונג: א מתנה דעם לאדזער טעאטער-עולם! צו יעדען בילעט ווערט צוגעגעבען דאס ליד „נחת פון קינדער" פון דער פיעסע א הארץ וואס בענקט
בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער

פאר נישט צושטעלן פערנומענע זאכען פון דער פינאנץ-קאמער צו א ליציטאציע

שטאָטיש געריכט פער'משפט אויף 3 חדשים, און קרייז-געריכט בעפרייט

אין יאָהר 1930 איז ביי דער פירמע „פּאָלסקי געבעלין" (צגנע 9) פאר שטייערן פערנומען געוואָרען גארן און א שרייב-מאַשין. די פערנומענע זאכען זענען אוועקגעפיהרט געוואָרען אין לאַגער פון דער פינאַנץ-קאַמער.

די פירמע האָט דאן אָפּגעגעבען א ביטע, און די סומע איז פונאַנדערגעלעגט געוואָרען אויף ראַטעס. נאָכ'ן איינצאָהלען די ערשטע ראַטע, זענען די פערנומענע זאכען צוריקגעגעבען געוואָרען דער פירמע. מחמת דעם, וואָס די פירמע האָט נישט בעהאַלטען די טערמינען פון די ראַטעס איז דער סעקוועסטראַטאָר געקומען צונעמען דעם גארן מיט דער שרייב-מאַשין. צוליב דעם, וואָס די זאכען זענען שוין נישט געווען, איז געגען דעם אייגענטימער שמואל הערצוואָלף פערפיהרט געוואָרען א פּראָצעס. דאָס שטאָטישע געריכט האָט איהם פערישפּט צו 3 חדשים תפיסה.

נעכטען איז דער פּראָצעס ווידער אמאָל פאָרגעקומען אין קרייז-געריכט. דער אנגעקלאָגטער האָט אויפגעוויזען, אז דאָס גארן איז פעראַרבייט געוואָרען אויף סחורה, און די שרייב-מאַשין איז גע'גנב'עט געוואָרען.

דאָס קרייז-געריכט האָט אָפּגעוואָרפען דעם פסק-דין פון שטעטישען געריכט, און בעצוואָלפּן בעפרייט.

וועגען עפענען די פערמאכטע בעקערייען

אין דער האַנדווערקער-קאַמער איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון די בעקער און קאַנדיטאָר-צעכען וועגען די צוגעמאַכטע בעקערייען אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע. פון קריסטליכען בעקער-צעך איז אַנוועזענד געווען ה' גאַרלינסקי. פון די קריסטליכע קאַנדיטאָר — ראַטמ. יאַרמיצקי, פון יודישען בעקער-צעך: ח"ה שקלאַוש, ראַטמ. גאָלדבערג, ברוינער, קליין, דער יוריסט-קאָנסול ד"ר קאָרנבליט און דער סעקרעטאַר אַדאַם ריין, פון יודישען קאַנדיטאָר-צעך ה' זעלמאַנאָוויטש.

די זיצונג האָט געעפענט דער פאָרשטעהער פון דער האַנדווערקער-קאַמער דיר. קאָצענבויגען, וועלכער האָט אָנגעוויזען אויף דער שרעקליכער סיטואַציע, אין וועלכער עס געפינען זיך די בעקער, וועמענס בעקערייען ס'זענען פערמאַכט געוואָרען, אָדער דאַרפען פערמאַכט ווערען.

אין דער דיסקוסיע האָבען אַנטיילגענומען כמעט אַלע אַנוועזענדע און צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען מיט אַן'אויספיהרליכען מעמאָריאַל וועגען דעם ענין צום וואָיעוואָדע.

דער טרויעריגער מצב ביי די שוכטער-ארבייטער

דער גרויסער קריזיס אין דער טעקסטיל-אינדוסטרי האָט אויך נישט אויסגעמיטען דאָס שערער-פאַך. מיט אַ קורצער צייט צוריק האָבען זיך די שערער נאָך גערעכענט צו די גוט-סיטואירטע אַרבייטער: דעם יודישען שערער איז נישט שווער אָנגעקומען אַריינצוקריגען זיך אין די מעכאַנישע פאַבריקען, ערשטענס איז דאָ נישט אַזוי שאַרף דאָס פּראָבלעם פון אַרבייטען שבת, ווי למשל ביי די יודישע וועבער. צווייטענס, איז נישט בעקאַנט דער פאַל, דאָס קריסטליכע וועבער זאָלען פערשטרייקען בעת אין פאַבריק איז אַריין אַרבייטען אַ יודישער קראַפּט-שערער. אין דעם גרעסטען טייל וועבערייען האָט מען אַפילו גערן געזעהען ווען דער פאַבריקאַנט האָט צוגענומען יודישע שערער: ווייל די לעצטע רעכענען זיך פאַר גוט קוואַליפיצירטע אַרבייטער, זייט צעהנדליגער יאָהרען בעשעפטיגט אין פאַך. דער דויר'ענדער קריזיס, וואָס איז גורם אָפּטע רעדוקציעס האָט געהאַט פאַטאַלע פאָלגען, און געבראַכט צום טרויעריגען מצב, אויך דאָס שערער-פאַך.

ביי די שערער, ווס האָבען נאָך אַרבייט, זענען די לוינען געריסען געוואָרען, און אַזוי ווי דער סעזאָן איז אַ קורצער קומט אויס מעהרערע חדשים אין יאָהר צו זיין אָהן בעשעפטיגונג.

דער פעראיין פון די יודישע שערער-אַרבייטער פילסודסקי 19 בעמיהט זיך די לאַגע אויסצובעסערען, נישט אַלע שערער זענען אָבער אָרגאַניזירט דער פעראיין רופט דעריבער אויף זונטאָג אַ גרויסע עפענטליכע פערזאַמלונג אין לאָקאַל פון יודישען בעקער-צעך פילסודסקי 57, ווי עס וועלען בעטראַכט ווערען די אָנגעווייטאָגסטע פאַך און אָרגאַניזאַציע-פראַגען.

אין אינטערעס פון יעדען שערער גופא, איז אַ חוב צו בעזוכען די פערזאַמלונג.

דער קאפעלוש האט איהם „זדראדזשעט"

אנ'אייגענטימער פון א „הייזעל" גנב'עט וועש פון א בוידעם

און געהט זיצען אויף אנדערהאלבען יאהר תפיסה

(א) דעם 4-טען דעצעמבער האָט די אייגנטומינערין פון פּאָלודניאָווע 10 פראַנטשישקאַ לוקאָס בעמערקט, אַז עפּעס אַ פּערזאָן נעהמט אַראָפּ איהר וועש פון בוידעם. זי האָט געמאַכט אַ געוואַלד, און דער פּערזאָן האָט געמאַכט פּליטה. לויפענדיג איז איהם אַראָפּגעפלויגען דער קאַפּעלוש.

שפּעטער איז צו דער פרוי לוקאָס געקומען אַ „דעלעגאַציע" פון צוויי „דאַמען" בעטען דעם קאַפּעלוש. זיי זענען פערהאַלטען געוואָרען און דערצעהלט, אַז נאָך דעם קאַפּעלוש האָט זיי געשיקט דער גנב פראַנצישעק פּורעלסקי, וועלכער האָט אויך אַ „הייזעל" אויף טרעלענבערג-גאַס 62. וואו זיי זענען „אָנגעשטעלטע". די פּאָליציי איז אַוועק אויף דעם אָנגעגעבענעם אָרט און איהם אַרעסטירט.

נעכטען איז פּוראַלסקי פערמשפּט געוואָרען צו אַנדערהאַלבען יאָהר תפיסה.

לאָדזער יודישער קאַמעראַל-טעאַטער

אַלעע 1-טער מאַי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאַ.

גאַסטשפּילן פון לאָדזער קאַמעראַל און קליינקונסט-טעאַטער „אַרט"

קינסטל. אָנפ.: מ. בראָדערזאָן.

היינט, דאָנערשטאָג - 1 פאָרשטעלונג: אָנהויב 9.45 אָוונט צום 26-טען מאָל

ווידערהאָלונג פון דער גרויסער פייערליכער פּרעמיערע פון 24.פר.גראַם א.נ.

מלאכט פון דער וועלט

אין 2 טיילן 14 בילדער

טעקסטען: מ. בראָדערזאָן, י. אָפּאָזשאַנעק, ש. א. לישפּל. מוזיק: דוד בייגעלמאַן, מאַק-דאָוועל און פאָלקס-מאָטיוען. דעקאָראַציעס און קאָסטיומען: דינה מאַטיס.

רעזשי: ש. דזשיגאַן און י. שומאַכער. בינע-אינספּעקציע: מ. קאָן.

עס בעטייליגען זיך (לויט א"ב): ש. גאָלדשטיין, מרים דאַלסקאַ, ש. דזשיגאַן, שיינע מרים, צילי סטאַל. מ. פּעטערמאַן, מ. פּולאָווער, מ. קאָן, י. שומאַכער, י. שיפּער און א קינסטל. טאַנץ-קוואַרטעט

די קאַסע איז אָפען פון 6 א זייגער אין אָוונט.

TEATR POPULARNY
ul. Ogrodowa, tel. 178-00

די נעכטיגע פאָרשטעלונג פון „באַל ביי זולאַ" זענען געווען קאָמפּלעט אויספערקויפט.

[illegible]LA POGORZELSKA
KONRAD TOM זאַווי
Jerzy Boroński
Marjan Wawrzkowski

זענען ענטוזיאַסטיש אַפּלאָדירט געוואָרען.

היינט דאָנערשטאָג און מאָרגן, פרייטאָג

באַל ביי זולאַ

צו 2 פאָרשטעלונגען: אָנהויב 8 און 10 אָוונט. פרייזען פון די בילעטען פון 1 ביז 5.50 זל. 802

פאר גנב'ענען אויפ'ן טראמוואי 9 יאהר שווערע תפיסה

(א) דעם 16-טען אַפּריל פ.י. האָט מען אויפ'ן טראַמוואַי נומער 7 ביי אָסוואַלד פּראָכאָווסקי אַרויסגעגנבעט אַ ביטעלע מיט געלד. אויפ'ן טראַמוואַי איז דאַן פערהאַלטען געוואָרען אַ געוויסער באַלעסלאוו מאַלינאָווסקי, ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט איז ער אַ בעקאַנטער „פּאַכמאַן".

נעכטען האָט איהם דאָס געריכט פערמשפּט צו 3 יאָהר שווערע טורמע.

היינט גרויסער פיאנא-קאנצערט

דער וועלט-בעריהמטער פּוילישער פּיאַניסט, יוזעף טרושטשינסקי, וועלכער די אינלענדישע און אויסלענדישע פּרעסע דריקט אויס גרויס אַנערקענונג זיין הערליכען טאַלאַנט, וועט גע[illegible] אַ רעציטאַל פּיאַנאָ-קאָנצערט היינט, דאָנערשטאָג, 8.30 אָוונד אין פילהאַרמאָניע זאַל.

אין פּראָגראַם פון היינטיגען קאָנצערט די שאַפונגען פון: באַך, בעטהאָווען, שאָפּען, דעבוסי, מאַלישעווסקי און פון אַנדערע גרויסע ראַ[illegible]

„א הארץ, וואס בענקט" ווערט פרייטאג געשפּילט אין פילהארמאניע

פרייטאָג וועט אין פילהאַרמאָניע פאָרקומען אַ גראַנדיעזער פּרעוויילונגס - אָוונד מיט'ן אַנטייל פון די בעליבטע אַרטיסטען פון פילהאַרמאָני'ע און קאַמעראַל-טעאַטער.

ס'וועט געשפּילט ווערען צום 60 טען מאָל דער בעריהמטער רעקאָרד-שלאַגער „א הארץ וואָס בענקט".

נאָך דער פאָרשטעלונג וועט נאָכגעגעבען וועררען אַ פּרעכטיגער דיוועטיסמענט: „דער חוו און די הונ'טע", „קרינדעל", „משה'לע", „יודישע אנטיקע".

שייטלען

מיט פאַריזער שרינדען

ווי אויך פּערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאַסיג און רעעל אויסגעאַרבייט

צו ביליגע פּרייזען

ביי קערש. סקווערסאווא 15

לינקע אָפיצינע. 1-שטער שטאָק.

אנ'אנפאל אין גאס

(2) אויף סקווער'אָווא 25 איז אַנ'אומבעקאַנטער אָנגעפאַלען אויפ'ן 21 יעהריגען יעקב הערשקאָוויטש און איהם שווער-פערוואונדעט, פּאָגאָטאָווע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאַל.

פאבריק-שרפה

(א) אין זילבערשטיינס פאַבריק, שענקעוויטש 74 האָט נעכטען אויסגעבראַכען א שרפה.

די פייערלעשער האָבען נאָך אַנ'ענערגישער אַקציע פערלאָשען דאָס פייער.

ר. איזראעל.

פערלע

:71

א סענסאַציאָנעלער ראמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

— פאַרוואָס פרעגט איהר גראָד וועגען קליינער'ן האָט דער דירעקטאָר געפרעגט ראָזענטאַל'ן.

— דערפאַר, ווייל איך האָב געהערט קלאַנגען אַז זיין אונטערנעהמונג וואַקעלט זיך.

— זאָל גאָט היטען, העל שעף, מיר בעקומען כסדר די בעסטע אויסקונפטען. ערשט נעכטען פאַר'ן צומאַכען די באַנק, האָט ער איינגעצאָהלט אַ גרויסע סומע געלד-

— איך ווייס נישט קיין שום קאָנקרעטעס, איך האָב זיך נאָר געוואָלט נאָכפרעגען. ראָזענטאַל האָט זיך שוין מעהר נישט געקענט קיין אָרט געפונען אין דאַנציג און וואָלט שוין געוואָלט צוריק זיין אין לאָדז. ער האָט געוואוסט אַז אין זיין אָפּוועזענהייט האָט געמוזט עפּעס זעהר וויכטיגעס אָבער גלייכצייטיג, עפּעס זעהר שרעקליכעס פאָרקומען. ער האָט דעריבער בעשלאָסען טעלעפאָניש זיך צו פערבינדען מיט זיין פּראָקורענט גאָנסקי.

מיט דער גרעסטער אונגעדולד האָט ראָזענטאַל געוואַרט אויפ'ן קלונג פון טעלעפאָן, וועלכער דאַרף איהם אָנזאָגען, אַז ער האָט בעקומען די פערבינדונג מיט לאָדז. ס'האָט נישט לאַנג געדויערט און ראָזענטאַל האָט זיך דערוואַרט. שנעל האָט ער אַראָפּ געכאַפּט דאָס טרייבעל פון טעלעפאָן און עס צוגעלעגט צום אויער. דאָס רעדט איהר גאָנסקי, האָט ראָזענטאַל שנעל געפרעגט.,

— יאָ, דאָס בין איך הער ראָזענטאַל.

— וואָס הערט מען עפּעס אין לאָדז?

— גאָרנישט קיין נייעס, הער שעף, איך האָב פּינקטליך אויסגעפיהרט אַלץ וואָס איהר האָט מיך געהייסען.

ראָזענטאַל האָט לייכטער אָפּגעאָטעמט. דעהט אויס, אַז ס'איז גאָר קיין שרעקליכעס נישט געשעהען.

— אָבער הער ראָזענטאַל, איהר האָט מיר איבערגעגעבען אַ זעהר נישט אנגענעהמע מיסיע, איך האָב געהאַט זעהר פיל אונאַנגענעהמליכקייטען און פערדרוס.

— דהיינו, וועגען וואָס פאַראַ מיסיע רעדט איהר?

— נו, איך מיין מיט דעם אַרעסט פון פערל'ע האַלפּערין. ווען איהר וואָלט געווען אין לאָדז, וואָלט איך זיכער נישט אויסגעפיהרט אַזאַ שליחות, וואָס האָב איך אָבער געוואָלט טון ווען איהר זענט נישט געווען אין לאָדז, און נעהמען אויף זיך אַזאַ גרויסע פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר נישט אויספיהרען אייער אויפטראַג האָב איך נישט געוואָלט און נישט געקענט.

—איך פערשטיי קיין איין וואָרט נישט פון דעם וואָס איהר רעדט. האָט ראָזענטאַל פשוט געשריגען אין טרייבעל אַריין, רעדט מיט אַ קלאָהרער שפּראַך אָהן שום מליצות, און אַנצוהערעניש וועגען וואָס עס געהט אייך.

— פאַרוואָס פערשטעהט איהר נישט, הער ראָזענטאַל, איך מיין דעם בריף וואָס איהר האָט מיר איבערגעלאָזען אַז איך זאָל מעלדען דער פּאָליציי וועגען דער פערשווינדונג פון דער פריילין האַלפּערין.

— ווער האָט אייך דעם בריף געבראַכט?

— איך האָב איהם געפונען ביי מיר אויפ'ן שרייב-טיש, איך ווייס נאָר, אַז דער בריף איז געבראַכט געוואָרען פון אייער וואָינונג.

— און וואָס האָט איהר געטון?

— איך האָב געטון, אַזוי ווי ס'האָט געהייסען דער בריף, איך האָב דעם גאַנצען ענין איבערגעגעבען דער פּאָליציי.

— און ווייטער?

—די פּאָליציי האָט אין מיין אַנוועזענהייט באַלד אַדורכגעפיהרט אַ רעוויזיע ביי איהר אין וואוינונג.

— האָט מען דאָרט געפונען עפּעס אַזעלכעס, וואָס איז פערבונדען מיט דעם פעהלען פון די אַקציעס?

— גאָרנישט.

—אַרעסטירט פערל'ען.

— אַרעסטירט פערל'ען.

— וואו געפינט זי זיך איצט.

— אין טורמע.

— אויפ'ן וועג ווען מ'האָט זי אַרעסטירט איז געשעהען אַ גאַנץ אַנדער'ע געשיכטע וואָס שטעהט אין צוזאַמענהאַנג...

— גענוג, איך וועל זיך די רעשט דערוויסען אין לאָדז. איך קום מאָרגען אינדערפריה צו פאָהרען איינס בעט איך אייך, איהר זאָלט מיין בריף גוט בעהאַלטען, איך מוז איהם צוריק האָבען.

— איך האָב עס פערשטאַנען, און איך האַלט איהם ביי זיך. אָבער הער ראָזענטאַל ענטשולדיגט וואָס איך האַלט אייך אויף, מיין טיפסטע איבערצייגונג איז, אַז פערל'ע האַלפּערין איז אינגאַנצען אומשולדיג.

— דאָס וועלען מיר אַלץ איבערלאָזען ווען איך וועל צוריק קומען.

ראָזענטאַל האָט אַוועקגעלעגט דאָס טעלעפאָןרעהרעל און האָט זיך מיט ביידע הענד אָנגעכאַפּט ביים קאָפּ. איצט איז איהם דער ענין אַביסעל קלאָהרער געוואָרען. מ'האָט איהם אַרויסגענאַרט פון לאָדז, כדי מ'זאָל קענען דערווייל פעלשען זיינס אַ בריף, לויט וועלכען פערל'ע דאַרף אַרעסטירט ווערען. ער האָט אָבער נישט געקענט פערשטעהן, ווער ס'אַרבייט דאָ אַרום אין דער דאָזיגער געשיכטע. אַ יינס איז ער געווען איבערצייגט אַז זיין ווייב איז דערין פערמישט. די פרעצ[י]קייט און אָרגאַניזאַציע פון די פערברעכער האָבען ראָזענטאַל'ן פשוט איבעראַשט, ער האָט פערשטאַנען אַז דאָ מוז אַרבייטען אַ גוט אָרגאַניזירטע באַנדע, אַז די איינפאַלען קומען פון אַ קלוגען און ראַפינירטען מענשען, וועלכער פערשטעהט אַפילו צו פעלשען זיינס אַנ'אונטערשריפט מיט אַזאַ גענויקייט, אַז מ'האָט אַפילו געקענט אָפּנאַרען דערמיט זיין צייגעניעם לאַנג-יעהריגען פּראָקורענט גאָנסקי. ראָזענטאַל האָט איצט אָנגעהויבען צו טראַכטען וואָס ער האָט ווייטער צו טון און ווי אַזוי ער האָט צו האַנדלען, ער האָט אָבער גאָרנישט געקענט צוטראַכטען. זאָל ער איבערגעבען דעם ענין דער פּאָליציי, וועט דאָס נישט זיין קיין פעולה אויף פּטור צו ווערען אין אַ שטילען אופן פון דעם שרעקליכען אומגליק, אין וועלכען ער איז אַריינגעפאַלען צוליב זיין התונה מיט דעם כלומרשטען יתומה-מיידעל בערטאַ, וועלכע איז נישט קיין אַנדער'ע, ווי ער האָט זיך איבערצייגט, ווי אַ געוועזענע אויסגעלאַסענע פרוי, אין דעם פּרעהליכען הייזעל פון דער "מוהמע פרידאַ", וואו ער איז געווען. קודם כל האָט ער בעשלאָסען באַלד מיט דער ערשטער באַהן צוריקצופאָהרען קיין לאָדז און ערשט דאָרט ווייטער צו דעצידירען וואָס ער האָט צו טון.

((פאָרטזעצונג קומט))

שרעקליכע וידוי פון אַן אַלטען גוסס'דיגען יוד

איבער 20 יאָהר איז געצעל ק. געלעגען אין בעט און געקרענקט.

א וועלט דאָקטוירים און מבקרים האָבען איהם שוין דורך דער צייט אונטערזוכט, קיינעם איז אָבער נישט געלונגען צו דערגיין זיין קראַנקהייט.

איינס האָט מען אָבער בעמערקט, אַז מיט יעדען טאָג ווערט זיין גוף איינגעצערט און איינגעטרוקענט אַזוי, אַז לעצטענס איז שוין פון דעם אַמאָליגען „קאָלאָס" געצעל ק. געבליבען נישט מעהר ווי א בינטעל פערדאַרטע ביינער.

אפילו דאָקטוירים האָבען נישט געקאָנט בעגרייפען, מ'ט וואָס פאַר א כח אין חולה פאַכעט נאָך א פונק נשמה.

נאָך מעהר אומפערשטענדלעך איז געוואָרען פאַר אַלעמען דער סוד פון געצעלס „לעבען" נאָכדעם, ווי ער איז אריינגעפאַלען אין גסיסה און אַזוי „אָפּגעאַרבייט" אָהן הפסקה א קנאַפּען חודש.

מ'האָט אויסגעזאָגט טעליכע מאָל תהילים, אויסגעמאָסטען דאָס בית-החיים, געריסען קב-ים, אָנגעצונדען ליכט אין אַלע שוהלען, געלאָפען צו גוטע יודען און געטון אַלץ נישט אַזוי וויים, אַז דעם חולה זאָל בעסער ווערען, נאָר, אַז ס'זאָל שוין א סוף נעהמען צו די גהינום-מאַטערנישען פון זינדיגען גוף.

זקנים, וואָס האָבען דעם שרעקליכען צער צוגעזעהן, האָבען געזאָגט, אַז געצעל האָט אַמאָל געמוזט אָפּטון עפּעס א מו'א'דיגע מעשה רע, וואָס לאָזט איהם נישט אָפּשטאַרבען.

זיי זענען דעריבער צו איהם צוגעשטאַנען אין א מאָמענט, ווען דער בוואוסטזיין האָט זיך ביי איהם אויף א רגע צוריקבע'יזען און איהם גע'עצה'ט, ער זאָל זיך מתוודה זיין. לאַנג האָט געדויערט ביז מ'האָט פון גוסס'דיגען סקעלעט אַרויסגעקריגען פאָלגענדע געשיכטע:

מיט אַנ'ע'ך 40 יאָהר צוריק, ווען מיין גלטסטע טאָכטער איז געווען אַנ'18-יעהריגע פריילייין, האָט זי זיך בעקענט מיט א היגען פישערס א זוהן. דער בחור האָט געהאַט א זעהר שלעכטען שם און איך האָב דעריבער געפרובט ווירקען אויף איהר, זי זאָל מיט איהם איבעררייסען די בעקאַנטשאַפט.

אָבער אויך דאַמאָל האָבען קינדער נישט געוואָלט פאָלגען די קלוגע עצות פון זייערע געטרייע עלטערען און מיין טאָכטער נישט קוקענדיג אויף מיינע בקשות וואָרענישען און אפילו דראָהונגען, האָט זיך ווייטער גע'חבר'ט מיט דעם שאַרלאַטאַן.

פערשטייט זיך, אַז זיי האָבען זיך אַזוי לאַנג גע'חבר'ט, ביז ר'האָט דאָס מיידעל פערפיהרט. אין יענע צייטען האָבען אָבער נאָך נישט אַלע געוואוסט פון דער קונץ ווי אַזוי א האַלבע מוטער צו פערוואַנדלען אין אַ גאַנצע בתולה.

איבעריגענס, ווען מיין בני בית האָט בעמערקט די בראָך, איז שוין געווען צו שפּעט. אין א קורצע צייט ארום האָט מיין טאָכטער געבוירען א יונג. ווען מיין אומגליק תאָט נאָר געוואוסט דאָס בני בית. אפילו פאַר מיינע קרובים האָב איך אויסבעהאַלטען דעם סוד.

זיי וואָלטען זיך אָבער דערפון סוף כל סוף דערוואוסט, האָב איך בעשלאָסען דאָס מיידעל אויפצורוימען. ס'האָט טאַקע גאָר נישט לאַנג גע דויערט און דאָס קינד האָט זיך פערקיהלט און צו די 7 טעג האָט עס אויסגעצויגען די לאַפּעטקעלעך.

וואָס טוט מען אָבער ווייטער?

ווי אַזוי ברענגט מען דאָס ילדל צו קבר ישראל, אַז די שכנים און בעקאַנטע זאָלען פון דער גאַנצער מעשה נישט אָנהויבען צו וויסען.

לאַנג האָב איך וועגען דעם געטראַכט און איך בין געפאַלען אויף אַזא פּלאַן:

איך האָב דאַן דאָס ילד'ל אריינגעפּאַקט אין א זעקל און זיך געלאָזט מיט'ן באַגאַזש אַוועק ערגיץ, ואכט זיך אויף מילשעס גאַס. איך בין אריין אין ערשטען בעסטען הויף און דאָס מת'ל דאָרט איבערגעלאָזט. אַרויסגייענדיג פון טויער, האָב איך בעמערקט אַז א שכנ'טע שטויסט זיך ספּיס און איך האָב דעריבער גענומען שטעלען איילינגע טריט. די בחור'טע האָט געמאַכט א געוואַלט, אַז מ'זאָל פערהאַלטען דעם „זשיד" מיט'ן זאַק. גראָד איז פערבייגעגאַנגען נאָך א יוד מיט א זאַק, א שאַכער, שהנליך צו מיר.

דער שאַכער האָט געהאַט נאָר וואָס איינגעהאַנדעלט ביי אַנ'אומבעקאַנטען שיגץ א ביסעל נישט גלאַט כשר קופער. דערהערענדיג א געשריי אַז מ'זאָל פערהאַלטען דעם יוד מיט'ן זאַק, האָט ער געמיינט, אַז מ'מיינט איהם און האָט אָנגעהויבען צו אַנטלויפען. ר'איז אָבער אַזוי אומגעשיקט געלאָפען, אַז ער איז ארונטערגעלאָפען אונטער אַנ'אָנפאָהרענדען טראַמוויי, וועלכער האָט איהם אָפּגעשניטען א פוס.

איך בין אין דער סעמאַטאָכע נעלם געוואָרען, דעם יודס זעקעל מיט'ן קופער האָט עמיצער אונטער דער האַנט צוגעלקחנט. דערווייל האָט מען אָפּויערגעבראַכט דאָס טויטע קערפּערל פון מיין אייניקעל. די שיסע האָט דערציילט פאַר דער אָנקומענדער פּאָליציי די גאַנצע געשיכטע, בעווייזענדיג אויפ'ן איבערגעפאָהרענעם יוד. פאָגאָטאָוויע האָט דעם יוד אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל, ביי זיין בעט האָט מען אַוועקגעשטעלט א פּאָליציאַנט.

מעהר ווי א האַלב יאָהר האָט זיך דער יוד געהיילט, ביז מ'האָט איהם געקאָנט אַוועקשטעלען פאַר'ן געריכט אלס בעשולדיגטען אין הרג'ענען, אָדער אַלענפאַלס אונטערוואַרפען א קינד.

ס'האָבען נישט געהאָלפען קיין טענות און דער אומגליקליכער יוד איז אומשולדיג פערמשפּט געוואָרען אויף 2 יאָהר תפיסה. דער פערמשפּטער איז אָבער געווען א זעהר שוואַכער און ליידענדער און דערצו אויך א קאַליקע מיט 1 פוס.

האָט ער נישט געקאָנט אויסהאַלטען דעם שטרענגען תפיסה-רעזשים און איז נאָך איינגע הרשים אָפּויצען געשטאָרבען.

געצל האָט נאָך עפּעס געוואָלט צו דער שוידערליכער דערצעהלונג צוגעבען, אָבער ער האָט אינמיטען פערלוירען דעם בעוואוסטזיין, און אין א רגע ארום איז ער שוין געווען טויט.

אַרגוס.

„באַל ביי זולא",
אין פּאָפּולאַרני טעאַטער

ווי ס'איז געווען פּראָיסצוזעהן- איז דאָס פּאָפּולאַרני טעאַטער געווען איבערפול ביי די גאַסטשפּילען פון זולא פּאָגאַזשעלסקא, קאָנראַד טאָם, יערושי באַראַנסקי, מאַריאַן וואָורזשקאָוויטש א. א. אלזא היינט און מאָרגען קומט גאַנץ לאָדז זעהען דעם רעוועלאַציע-פּראָגראַם אין פּאָפּולאַרני טעאַטער.

היינט שפּילט „אררט"
רעקאָרד-ערפאָלג פון'ם איצטיגען פּראָגראַם

קרוב 10 טויזענט מאַן האָבען שוין געזעהען און בעוואונדערט דעם איצטיגען אויסגעצייכענטען „אררט"-פּראָגראַם, און דער ערפאָלג איז איצט אין סאַמע ברען.

היינט, דאָנערשטאָג ווערט געשפּילט 1 מאָל — 9.30 אין אָוונד. עס גייט דער פּראָגראַם א. נ. „מ'לאַכט פון דער וועלט".

ראַדיאָ-פּראָגראַם
דאָנערשטאָג, דעם 14 יאַנואַר 1932

11.58 צייט-סיגנאַל. 12,10 גראַמאָפאָן. 12,35 שול-קאָנצערט. 3,50 פּראָגראַם פאַר קינדער. 4.20 ליטעראַטור פּראָגראַם. 4,40 גראַמאָפאָן. 5,10 פּאַר-לעזונג. 5,35 קאָנצערט. 6 50 פערשידענעס. 7,15 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס-קאַמער. 7,30 רעפּערטואַר. 7,45 ראַדיאָ-פּרעסע. 8,00 פעליעטאָן. 8.15 קאָנצערט. 10,00 פעליעטאָן. 10,15 קאָמוניקאַטען. 10.30 טאַנץ-מוזיק.

* * *

15,50 א פּראָגראַם פאַר די יונגסטע קינדער. ה' לאַדאש וועט אויפגעבען עטליכע רעטענישען און שאַראַדעס. נאָכדעם וועט די מוהמע האַלע דערצעהלען א געשיכטע פון געטרייע פייגעלעך. 17.10 וועט ה' גליקסעל רעדען וועגען דער שענקייט פון פאָלקלאָר אין רומעניען. 20.00 וועט פּראָפ. צענטנערשווער אין זיין פעליעטאָן א. נ. „פּערפּעטואום מאָבילע" דערצעהלען די געשיכטע פון דער נישט ערפילבאַרער אידעע צו שאַפען א מאַשין, וואָס זאָל זיך אייביג בעוועגען, אָהן דער הילף פון מענשען. 20.15 טראַנסמיסיע פון קאָנצערט פון בעלגראַד' לובלאַנא און זאַגרעב. סערביען טרעט אַרויס מיט א קאַטעדראַלען קאָנצערט פון אַראָך. פון ליובלאַנא וועלען מיר הערען דעם כאָר „גלאַסבענא מאַטיצא", וואָס וועט אויספיהרען די ווערק פון פערסטער, הובאו און אַנדערע. זאַגרעב וועט אויפגעבען די שאַפונגען פון זייצעוו דעם גרינדער פון דער אָרטיגער אָפּערע.

לאָדזער עקספּאָזיטור פון רעוויזיאָנס-פערבאַנד
פון יודישע קאָאָפּעראַטיווען אין פּוילען

טשענסטאָכאָוו, (יט"א) די טעג .. דאָ אין לאָקאַל פון דער יודישער האַנדווערקער-באַנק פאָרגעקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די יודישע קאָאָפּעראַטיוו אינסטיטוציעס אין לאָדזער און קיעלצער וואָיעוואָדשאַפטען.

אין צוזאַמענפאָהר האָבען זיך בעטייליגט פיל דעלעגאַטען. עס זענען אויך געקומען דער פערטרעטער פון קאָאָפּעראַטיווען-פערבאַנד ד"ר זילבערשטיין, מ. שאַליט, ווילנע און אַנדערע.

נאָך די רעפעראַטען פון ד"ר זילבערשטיין און מ. שאַליט וועגען דער איצטיגער לאַגע פון דער קאָאָפּעראַטיווער בעוועגונג אין פּוילען האָבען אָפּגעגעבען בעריכטען ד"ר טאַרטאַקאָווער, מיכעלסאָן און שמוש. נאָך א לענגערע דיסקוסיע האָט דער צוזאַמענפאָהר אַקצעפּטירט די גרינדונג פון דער לאָדזער עקספּאָזיטור פון רעוויזיאָנס-פערבאַנד. פון איצט אָן וועלען אַלע קאָאָפּעראַטיווען אין די דערמאָנטע צוויי וואָיעוואָדשאַפטען זיין אָנגעשלאָסען אין דער לאָדזער אָפּטיילונג פון פערבאַנד. דער צוזאַמענפאָהר האָט איינשטימיג אויסגעדריקט אָנערקענונג דעם דירעקטאָריאַט און בעזונדערס ה' זילבערשטיין.

אַלס מיטגלידער אין צענטראַל-ראַט פון קאָאָפּעראַטיווען-פערבאַנד זענען געוועהלט געוואָרען: ה"ה אָדינאַנס (לאָדז), דאַבזשינסקי (דומבסקאַ-וואָליאַ), און דיאַמאַנד (ראַדאָם). אַלס קאַנדידאַטען: ד"ר טאַרטאַקאָווער, ראָזענבערג (לאָדז) און ליכטער (קיעלץ).

געלטענע פון דער פערפלייצונג אין דיסנא בעטען הילף
(אויפרוף)

עס ווילט דאָ אין לאָדז דער פּאָרזיצער פון דיסנער יודישער קהלה און פּאָרזיצער פון דיסנער יודישער קאָאָפּעראַטיווער פאָלקס-באַנק, הרב שמריי זלמן יפה, וועלכער איז געקומען מיט'ן צוועק צו בעקומען הילף פאַר דיסנער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע האָבען דעם זומער שרעקליך געליטען פון דער וואַסער-פערפלייצונג. די שטאָט געפינט זיך ביי דעם טייך „דווינא". דער טייך האָט זיך פונאַנדערגעגאָסען און חרוב געמאַכט ביז 480 יודישע הייזער מיט אַלע כלי-בית ומטלטלין, אויך 5 בתי-מדרשים מיט אַלע כלי הקודש, אויך די איינציגע אין שטאָט קהל'שע מרחץ. דער היזק פון שטאָט בעטרעפט קרוב צו איין מיליאָן זל. און די שטאָט איז אַזוי אָרים, אַז די רעגירונג האָט סובסידירט 5000 זל. אויף רעמאָנט פון בית-מדרשים, מיט דעם בעדינג, אַז די קהלה זאָל אויך געבען אַזאַ סומע. קען די שטאָט נישט בעקומען די 5000 זל. פון דער רעגירונג, ווייל זי קען קיין גרעשען נישט געבען. דעריבער ווענדעט זיך דער אויבענדערמאָהנטער רב צו דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג, מיט דער ביטע אָפּצוראַטעווען דער געליטענער שטאָט פון אונטערגאַנג. די תורה מיט דער פאָלקס-שול, אין וועלכע ס'לערנען ביז 500 אָרימע קינדער זעיען געשלאָסען. דאָס גליכען דער „גמילת-חסד", וועלכע צעהלט ביז 800 מיטגלידער איז אָפּגעשטעלט, און אין שטאָט איז אַ פולשטענדיגער חורבן, און הילף איז דרינגענד נויטיג.

די נעמען פון די מנדבים און זייערע נדבות אויך די נעמען פון די מעשים וועלען געדרוקט ווערען אין די היגע צייטונגען מיט גרויס דאַנק פאַר זייער מיטגעפיהל צו זייערע ברידערס אומגליק, וועלכע זיי קומען צו הילף.

א דאָרפס-טראַגעדיע
א ביישפּיל, ווי דאָס דאָרף „מאָדערניזירט" זיך

(א) דער 37-יאָהריגער פויער פון דאָרף מלאַטקאָוו, סטעפאַן גאָלדזשיק האָט זיך געגנבע'ן א ווייבעל יאַדוויגא, וואָס איז א סך יונגער פון איהם, און אַז זי האָט אָנגעהויבען שטאַרק צו ווינקען צו זיין שכן סטאַניסלאַוו קאַשימירסקי — איז ער געוואָרען שטאַרק אייפערזיכטיג, ביז...

ביז נעכטען האָט ער דאָס פּאָרל געטראָפען ביי זיך אין שטוב אין א זעהר נישט-צוויי-דייטענדען מעמד.

גאָלדזשיק האָט אַרויסגעכאַפּט א רעוואָלווער און אָנגעהויבען צו שיסען.

דער סוף פון דער שיסעריי איז געווען, אַז דער „אַמאַנט" איז ענטלאָפען אַנ'אומבעשעדיגטער, יאַדוויגא האָט בעקומען עטליכע קוילען אין דער ברוסט, און איז שווער פערוואונדעט, און דער שיסער גופא האָט זיך מיט 2 קוילען אין שלייף אַוועקגעלייגט א טויטען.

קלעפּסידרעס
צו זעהר ביליגע פּרייזען
בעהמט אַז די דרוקערייי פון
„נייעם פאָלקסבלאַט"
די קלעפּסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאַנדערגעקלעבט איבער דער שטאָט.

היינט פּרעמיערע! מייסטערווערק פון פראַנצויזישער דער קלאַנג-פּראָדוקציע רעזשי פון AUGUSTO GENINA א. נ.
זשאַרזשעט'ס ליבע (ליבעם אין דער האַלב-נאַכט)
דראַמע פון לעבען פון נאַכט-פייגעלעך! פּאַריז ביינאַכט! פערבאָטענע פערגעניגענס און וואָהנזין!
טאַנץ KAN-KAN אויסגעפיהרט דורכ'ן בעריהמטען רוסישען באַלעט-אַנסאַמבל פון Foliers Bergere אין פּאַריז.
אין די הויפּט-ראָלען: Daniele Parola, Piere Baczew, Jacque Varenne
פּאָפּולערע פּרייזען! דער זאַל איז גוט בעהייצט.
אָנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג—12.30 בייטאָג.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
APOLLO
אָנהייב 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאג—12 אַ זייגער בייטאָג
היינט פּרעמיערע! קלאַנג-ווערסיע! מעכטיגער פילם, געשאַפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון Victor Hugo
א.נ. „דער מענש, וואָס לאַכט"
דראַמע פון ליבע און אָפּפערונג — אין די הויפּט-ראָלעס: CONRAD VEIDT, MARY PHILBIN
נעכסטער פּראָגראַם: „אַבלאָווע אין פּאַריז"

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
דאס גרויסע פילם-קונסטווערק, די מעכטיגע דראמע א. נ.:
„אין דער נעץ פון שקר"
שוידערליכע טראגעדיע פון א פרוי און געליבטע. ווי אויך
א טראגעדיע פון א פאטער, וואס האט געפרובט
צו דערמארדען זיין אייגענעם זוהן
אין די הויפט-ראלען:
EMIL JANNINGS
Esther RALSTON, Gary COOPER
קירצליך: „דער דזשאדז-סעניג"

דער זאל איז גוט בעהייצט.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

עגטשולדיגונג.
איך בעט ענטשולדיגונג ביי דער פאמיליע
שאול און זלאטע מילער (ווסכאדניא 14
פאר מיין נישט-פאסענדען אויסדרוק. איך פערזיכער,
אז אזעלכעס וועט מעהר נישט פארקומען.
אברהם העלהאלץ, ווסכאדניא 14.

Dr med.
H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און
געשלעכטס-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32
טמפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8, זונטאג
און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

Dr med. STUPEL
Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego
האט בטנייט די אויפנאהמען אין רענטגענאלאגיע
אין דער לעקטשניצע זגערזשער 17 פון 12—6 נאכמ.
זונטאג פון 12 — 2 מיטאג.
און וועגערישע קראנקהייטען אין דער היים אויף
פיעלטשארסקיעגא 12 (יאקארגא) טעל. 118-28
פון 7—9 אוונט, זונטאג פון 4—6 נאכמ.
אונבעמיטעלטע און ארבייטסלאזע בעראטונגען אין דערהיים
מיטוואך און זונטאג בחנם.

Dr. A. SZMIRGELD
ספעציאליסט פון נערוועגקראנקהייטען
שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע)
היילונג פון שוואך-ענטוויקעלטע און שווער-
ערציהבארע קינדער
ul. SRODMIEJSKA Nr. 27
טעלעפאן 151-89 — פון 5 ביז 7

מאשין-לייכער
ווערן אנגענומען אויסצוניען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

יעדער אײנציגער
מעבעל
האט זיך אי' בערציינגט, אז פאר
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

DOKTUR
H. WOŁKOWSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע
קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט
אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג
מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אוונד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

די נייעסטע פאריזער
מאדעלען
פאר דאמען-שניידער
זענען צו בעקומען
ביי J. SZWET
Rzgowska 7, m. 43
צו טרעפען טעגליך פון
3—10 נאכמ. — 279

---

44 | וויכטיג פאר מחותנים! | 44
קויפט נישט קיין
מעבעל
בעפאר איהר איבערציינגט אייך
נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 162-56
נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל
שעהן, גוט און ביליג.
בעמ: כמויה אויך גענוצט מעבעל.
דיוואנעס א. ז. וו.
קומט און איבערציינט אייך!
44 | | 44

צאהן-ארצט
J. ROZIN-REICHOWA
נעמט אן זגערזשער 15. פראנט, 2-טען שטאק
פון 10 — 2 מיטאג און פון 4 — 8 אוונד.
מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג פון 3—6 אוונד
אין לעטשניצע „POMOC" אלעקסאנדראווסקא 1

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז-
און לונגען-קראנקהייטען
11-טען ליסטאפאד 9
קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-8
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2—3

ארטיסט. פאטאגראפישער אטעליער
Artyst. Zakład Fotograficzny
„POLONIA"
ŁODZ, Sw. JERZEGO Nr. 11.
דער פאטאגראפישער אטעליער „פאלאניא"
בעמיהט זיך שטענדיג צופרידענצושטעלען זיינע קונדען מיט זיין
סאלידע ארבייט און פינקטליכע אויספירונג.
דעריבער כדי צו געבען אלע די מעגליכקייט זיך איבערצוצייגען,
האב איך פערקלענערט די פרייזען אויף אלע ארט פאטא-
גראפיעס און פערגרעסערונגען. א חוץ דעם גיב איך צו
א פרעמיע!
יעדער איינציגער, וואס בעשטעלט
6 ברוינע מ. פאטאגראפיעס 3 זל.
בעקומט א שפיגעלע מיט זיין איי-
גענער פאטאגראפיע אומזיסט.
בעמערקונג: אויף וואונש גיב איך ספעציעלע קאסטיומען
צו די אויפנאהמען אהנענטגעלטליך. מיט אכטונג
ארטיסט. פאטאגראפ. אטעליער
„POLONJA"
לאדז, יעזשעגא 11.
צופאהר מיט טראמוואי נומ' 3. אינה.: דיפל. טעכניקער גוטערמאן.

שניידט אויס דעם קופאן!
דעם קופאן דארף מען פארצייגען ביים בעשטעלען
6 פאטאגראפיעס ברוין אויף זייד אהן נור 2.25
אונטערשיד וואס פאר א פאזע 1 אדער 2 פערזאן
און א שפיגעלע מיט זיין אייגענער פאטאגראפיע און דערצו
—— איין פאטאגראפיע מיט א שעהן רעהמעל. ——

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיס-
טונג פאר קראנקע אויף הילעס פאר מענער ווייבער און קינדער.
פערשידענע קאליקעס איז גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-
בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי
ווי א וואסער-קאי און עס פאלט אריין אין דעם פוס און
דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען
די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל
גומענע היל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע
פראקטיקען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען
פראפעסאר דאקטאר פראכטפולע בעווייזען זיכער דעם
געטרעטען און געפעהרליכסטע ברוך. אויך פאר הויקערס
לעמונגען מיט הייל-גארטען און אפאראטן פאר פערקרומטע

פוס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קונסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען
פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונד
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען
האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ.
דר. י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.
דאנקזאגונג.
אויף דעם וועג דריק איך אוים מיין בעסטען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפא-
פארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (גראנט פארטער) פאר בעפרייען מיך פון א וואסער-ברוך. איצט
כאטש כ'בין 60 יאהר אלט פיהל איך מיך געזונד, און דערפאר דריק איך איהם אוים פון טיפ-
פען הארצען מיין אונגעטעען דאנק.
ה. ל. לועל, לאדז, בזשעזשינער 41

פליינע אנאנסען
פרייז פון אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זל.

עס איז נויטיג
א נייהער צו א קאמאשען-שטעפער ווערט
געזוכט פון זאפארט. צו ערפאהרען פיעטרקאווער 117
מייעראוויטש — 297

א נייטארין קען בעקומען אנ'ארט צו אר-
בייטען. קילינסקיעגא 16, וו. 6. — 295

פערשידענעס
אכטונג ה"ה גבאים! געכטען האט מען פון
מיין וואוינונג צעגעלניאנא 7 ארויסגעגנב'עט א
פוטער און איך בעט די ה"ה גבאים מיר צוריק-
צובאגעגען דעם פעלץ געגען א גרויסער בעלוינונג,
מעהר ווי זיי וועלען בעקומען דערפאר. דיסקרעציע
שטרענג בזיכערט. ארבאך, צעגעלניאנא 7. מ'קען
זיך פערשטענדיגען טעלעפאניש 209-18. — 867

לאקאלען
1 צימער און קוך און פארצימער מיט מעבעל,
וואנע, ליכט און וואסער, פון זאפארט איבער-
צוגעבען. צו ערפאהרען Debski, Lipowa 64
1. שטאק, פראנט. צו טרעפען טעגליך פון 4—5
נאכמיטאג — 193

א שטוב מיט א קוך איבערצוגעבען פון זא-
פארט קילינסקיעגא 40, וו. 146. — 294

א האלב געוועלב אויף נאוואמיעסקא נאס,
פראנט, צו פערמיטען פון זאפארט. צו ערפאהרען
ביי בירנבוים. נאוואמיעסקא 31. — 291

א געוועלב מיט א גרויס שוי-פענסטער אין
בעסטען צענטרום פון שטאט איז פון זאפארט אי-
בערצוגעבען. צו ערפאהרען אין פריזיר-געשעפט
גרוויזאס, זשעלאזנא 3. — 299

Dr. med. J SZMERŁOWSKI
אקושער-גינעקאלאג
נעהמט אן פון 3—5 נאכמ. און פון 7—8 אוונד
פיעטריקאווער 17, טעל. 107-13

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- עפנט פון 8 פריה ביז 9 אוונד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען -
וויזיט 3 זל.

רעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעלעפאן 137-63
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
עלעקטריזאציע, אנאליזען, דענטיסטישער קאבינעט.
פון 10. ד. ח. וועט ווייטער בעגריען זיינע
אויפנאהמען ד"ר וואלינסקי ספעציאליסט
פאר נאז-, האלז- און אויערן-קראנקהייטען
פון 4 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג.

DR. MED. # J. LUBICZ
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאוניע פון זעמפליכע ארטאפעדישע
אפאראטען ווי: וואלאדקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע
הענד און פיס, גארטעלען א. ז. וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 — 60— — 4
נאכ'ן טעקסט—12 — 18— — 8
נאך א טילעפאר-שורה ליטער דער שטעט 50 פראצ. טייערע. אויסל. 100 פראצ. טייערע. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל.
א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארט.
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 81.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman